

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 6 dekabr 2024-cü il Cümə № 221 (8594) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıda anti-Azərbaycan toplantısı - sərt reaksiyalar

XİN ABŞ, Avropa İttifaqı, Böyük Britaniya və İsveçrə diplomatlarının bəyanatını pislədi

yazısı səh.5-də

“Ermənistan Qərbi Azərbaycan İcması ilə danışıqlara başlamalıdır” - Prezident

yazısı səh.6-da

Alman hərbi kəşfiyyatçıları sərhədimizdə - “nemeslər”in planı nə?

yazısı səh.4-də

Tiflis hadisələrindən azərbaycanlılara qarşı istifadə cəhdi

yazısı səh.7-də

Şərti sərhəddə təxribat ola bilər

yazısı səh.4-də

Azərbaycan yeni güc mərkəzində - 3 trilyon dollar, 331 milyon əhali...

yazısı səh.8-də

ABŞ və Avropanın yenə “siyasi məhbus” isterikası

yazısı səh.10-da

Bakı ABŞ-ın görüş təklifini rədd etdi

yazısı səh.2-də

Qərbin “araşdırmaçı jurnalistləri”nin ifsası

yazısı səh.12-də

“Şlyapa Zahid” barəsində yeni qərar

yazısı səh.10-da

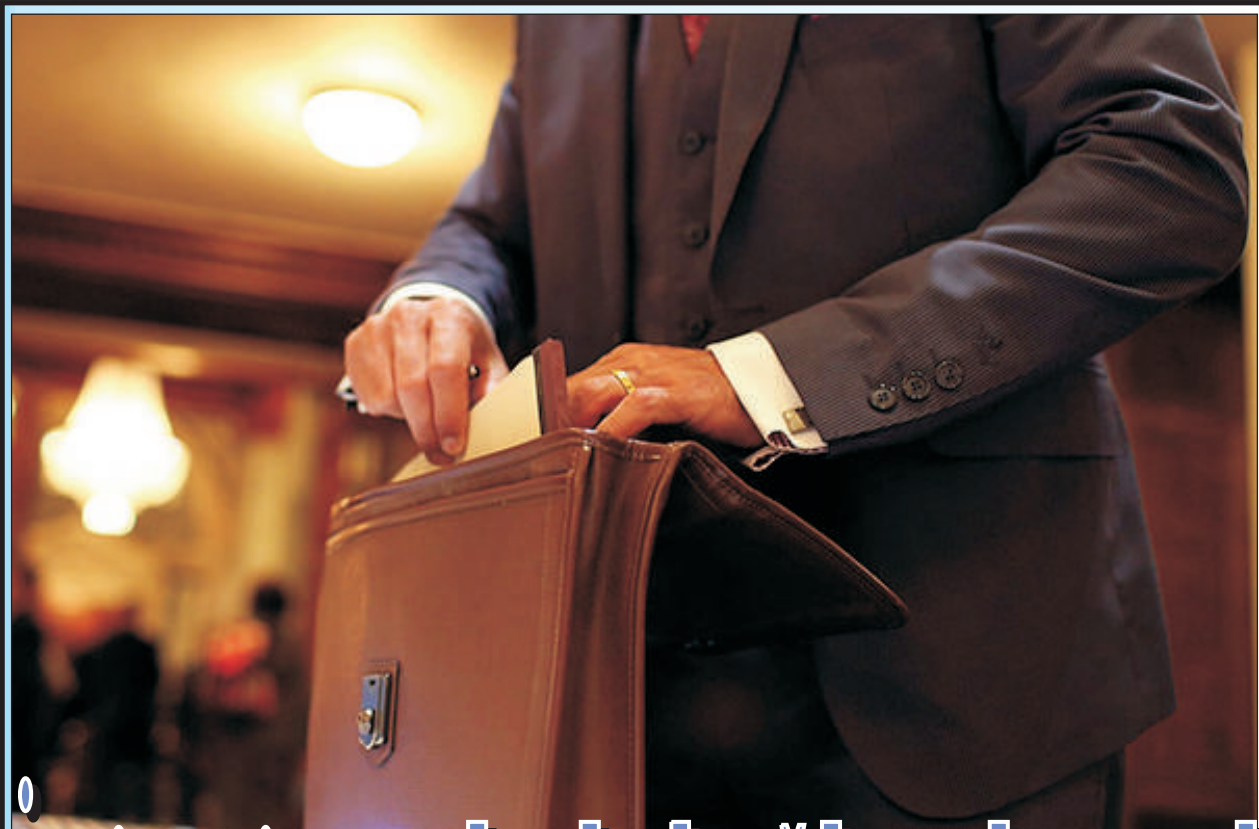
Şagirdlər niyə bir-birinə xəsarət yetirir?

yazısı səh.13-də

PAŞINYANIN 90 FAİZLİK YALANI

Erməni baş nazir sülh razılaşmasının “faiz göstəriciləri”ni sürətli artırır, amma ortalıqda hər hansı bir nəticə yoxdur; ölkə rəhbərliyi realıq hissini itirib - NATO-ya və Aİ-yə üzvlük üçün “Qarabağ şərti” nə deməkdir?

yazısı səh.9-da

İctimai şuralarla bağlı qalmaqal

Ekspertlər hesab edir ki, ictimai şura qurum rəhbərliyinin iradəsi ilə yaradılırsa, orada effektivlik ola bilməz

yazısı səh.3-də

Elmeddin Muradli

Nəqliyyat eksperti:
“Bakı metrosunun problemi yerin üstündədir”

yazısı səh.11-də

İlham Şabandan “Azərbaycana 19 milyard dolları kim verəcək” sualına cavab

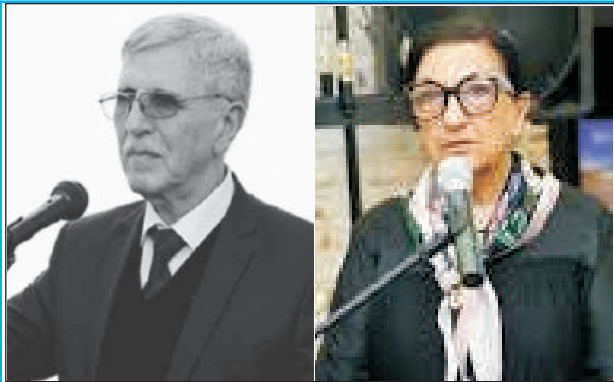
yazısı səh.14-də

Məzahir Pənahov

MSK sədrinin “dəvət etmədik” açıqlamasına reaksiyalar

yazısı səh.12-də

Qərbi Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğinə görə təltif edildilər

Qərbi Azərbaycan həqiqətlərinin təbliği sahəsində fərqlənən bir qrup şəxs təltif edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda bildirilib ki, insan hüquqlarına və əsas azadlıqlarına zidd olaraq Ermənistanın həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində öz doğma torpaqlarından qovulmuş köklü Qərbi Azərbaycan əhalisinin hüquqlarının müdafiəsi və həmin ərazilərdə yaratdığı maddi mədəni irsin təbliği sahəsində səmərəli fəaliyyətlərinə görə Əliyev Fikrət Əhmədli oğlu "Şöhrət" ordeni ilə, Seyidzadə Dilare Bağır qızı və Şadlinski Vaqif Bilas oğlu "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif ediliblər.

Həsən Zal oğlu Həsənova isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü verilib.

ATƏT hələ də vasitəçilik təklif edir

ATƏT Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh prosesini diqqətlə izləyir və lazımı yardımı göstərməyə hazırdır.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə ATƏT-in Baş katibi vəzifəsini icra edən Keyt Firon bildirib.

"Biz Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh prosesini yaxından izləyirik və tərəflərin xahişi ilə öz töhfəmizi verməyə hazırıq", - o deyib.

"Qarabağ"ın iki futbolçusu sıradan çıxıb

"Qarabağ"ın iki futbolçusu ilin sonunadək meydana çıxmıyacaq.

"Report"un əldə etdiyi məlumata görə, bunlar yarım-müdafiəçi Aleksey İsayev və müdafiəçi Kevin Medina-dır.

Azərbaycan millisinin də üzvü olan A.İsayev əməliyyat olunacaq. Əvvəlcədən zədəsi olan oyunçu qasıq yırtığından cərrahi müdaxiləyə ehtiyac duyacaq. O, təxminən bir ay yaşıl meydanlardan kənarda qalacaq.

Kevin Medina isə baldır əzələsinin gərilməsi ucbatından 4-6 həftə müalicə dövrü keçəcək. Kolumbiyalı legioner "Neftçi"yə 3:0 hesabı ilə qalib gəldikləri Misli Premier Liqasının XV turunun matçında sıradan çıxıb.

Bakıda Türk Ticarət Mərkəzi açılıb

Bakıda Türk Ticarət Mərkəzinin açılışı olub.

"Report" xəbər verir ki, mərkəzdə konfrans salonu, təlim-tədris mərkəzi, sərgi sahələri, ofis təmsilçilikləri və milli yeməklər təqdim edən restoranlar var.

Əsas məqsədlərindən biri Türkiyədən gələn iş adamlarına rahat fəaliyyət göstərmələrinə şərait yaratmaqdır.

Tezliklə mərkəzdə "Türk Obası" da istifadəyə veriləcək. Türk dövlətləri burada iqtisadi imkanlarını birləşdirə biləcək.

Növbəti mərhələdə Türk Ticarət Mərkəzinin Özbəkistanda, daha sonra Şimali Kiprdə istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulub. Mərkəz həmçinin türk dövlətlərindən olan iş adamlarına beynəlxalq bazarlara çıxış imkanı təqdim edəcək.

Bakı ABŞ-ın görüş təklifini rədd etdi

ATƏT Xarici İşlər Nazirləri Şurasının Maltada keçirilən 31-ci iclasında Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında görüş keçirilməsi nəzərdə tutulmur.

Bu barədə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyindən bildirilib. APA isə Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərlərinin görüşünün baş tutmamasının bəzi detallarını öyrənə bilib.

Diplomatik mənbələrdən agentliyə bildirilib ki, ABŞ dövlət

löt katibi Entoni Blinken ATƏT Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclası çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşünün keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış edib. Blinken bu görüşün baş tutması üçün ısrarla vasitəçilik etmək istəyib.

Məlumdur ki, ABŞ hazırda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesində iştirak etmir. Blinken bu təşəbbüsü ilə ABŞ-ı yenidən sülh prosesinə daxil etmək niyyəti güdüb.

Lakin Azərbaycan tərəfi Blinkenin görüşün keçirilməsi təklifindən qəti imtina edib. Səbəb isə budur ki, "ümumilikdə Bayden Administrasiyası Azərbaycanla bağlı ədalətsiz, qərəzli siyasət yürüdür".

"Buna görə Azərbaycan ABŞ-ın, ümumiyyətlə, sülh gündəliyində iştirakını istəmir, bunu məqsəduyğun saymır", - deyə diplomatik mənbə bildirib.

Azərbaycan məhz ABŞ-ın vasitəçiliyindən imtina etdiyi üçün bu görüş baş tutmayıb.

"Difai"nin Şuşa şöbəsinin sədrinin yubileyi

Beynəlxalq Muğam Mərkəzində görkəmli ziyalı, Azərbaycanın ilk hərbi həkimi, "Difai" təşkilatının Şuşa şöbəsinin yaradıcısı və sədri, Şuşada ilk rus-azərbaycan qız məktəbinin təsisçisi Əbdülkərim bəy Mehmandarovun anadan olmasının 170 illiyinə həsr edilmiş ədəbi-bədii tədbir keçirilib.

Əvvəlcə tədbirin qonaqları Muğam Mərkəzinin foyesində "Bayatı-Şiraz" muğamı sədaları altında Şuşa Məhəllələrinin şəkillərinin nümayiş edildiyi sərgi ilə tanış olublar.

Tədbirdə giriş sözü ilə çıxış edən Şuşa Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Bayram Səferov görkəmli ziyalı, Azərbaycanın ilk hərbi həkimi Əbdülkərim bəy Mehmandarovun Qarabağdakı ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Şuşa Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Vüsalə Fətəliyeva, Milli Məclisin deputatı Polad Bülbüloğlu, şuşalı ziyalı, professor Elçin Əhmədov, Şuşa Mərkəzi Rayon Xəstəxanasının icraçı direktoru Kəmalə Səferova Mehmandarovun həyatı və həkimlik fəaliyyəti barədə, Mehmandarovlar nəslinin nümayəndəsi Məhbubə Əzizova onun vətəne, xalqa sevgisi, yaşadığı illərdə gördüyü xeyirxah işlər barədə danışdı. Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrının aktyoru, əməkdar artist Nazir Rüstəmovun ifasında Mehmandarov obrazı canlandırılıb.

YAP müşavirə keçirdi

2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilmiş bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar dekabrın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatında yerli seçki qərarqahları sədrlərinin iştirakı ilə müşavirə keçirilib.

Müşavirədə YAP İdarə Heyətinin 2024-cü il 2 dekabr tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş Tədbirlər Planında əks olunan əsas hərəkət və tədbirlərin vaxtında və mü-təşəkkil həyata keçirilməsi ilə əlaqədar müzakirələr aparılıb, qanunvericiliyin tələblərinə ciddi riayət olunmasının zəruriliyi diqqətə çatdırılaraq qarşıda duran vəzifələrlə əlaqədar müvafiq tapşırıq və tövsiyələr verilib.

Deputatlar Türkiyədə və İspaniyada olacaqlar

Dekabrın 6-da Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa və deputat Mələhət İbrahimqızı Türkiyənin İstanbul şəhərinə səfər edəcəklər.

Bu barədə Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsi xəbər yayıb.

Deputatlar burada Beynəlxalq İnkişaf və Əməkdaşlıq Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə keçiriləcək "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illiyi" və "Qərbi Azərbaycana qayıdış siyasəti" adlı tədbirlərdə iştirak edəcəklər.

Dekabrın 8-də isə deputat Mələhət İbrahimqızı UNESCO-nun İrqiyyə və ayn-seçkiliyə qarşı 4-cü Qlobal Forumda iştirak etmək üçün İspaniyanın Barselona şəhərinə yola düşəcək. Forumda irqçiliklə mübarizə, gender bərabərliyi, sülh, ədalət və inklüziv siyasət kimi mövzularda müzakirələr aparılacaq.

İctimai şuralarla bağlı qalmaqal

Ekspertlər hesab edir ki, ictimai şura qurum rəhbərliyinin iradəsi ilə yaradılsa, orada effektivlik ola bilməz

Azərbaycan Milli QHT Forumu ictimai şuraların formalaşdırılmasında yol verilən pozuntulara və üzlükdən sui-istifadə hallarına dair bəyanat yayıb. Bəyanatda hazırda mərkəzi icra hakimiyyəti qurumları üzrə mövcud ictimai şuraların təxminən 25%-nin eyni şəxslərdən ibarət olduğu və Azərbaycan əleyhinə iş aparan bir sıra xarici donorların, Qərb səfirliklərinin təsiri altında olması qeyd edilir ki, bunu “Yeni Məsavət”da ayrıca yazı kimi oxuya bilərsiniz.

Bu yazıda əsas diqqəti ictimai şuraların formalaşmasındakı bu cür boşluqlara necə yol verilməsinə yönəldəcəyik. Bəyanatda deyilir: “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanunun tələblərinə uyğun fəaliyyəti təmin olunmalı, ictimai şuralar yalnız ictimai maraqlara xidmət etməli, ictimai şuraların tərkibinin formalaşmasında və fəaliyyətində sui-istifadə halları aradan qaldırılmalıdır”.

Bildirilir ki, ictimai şuraların təşkili zamanı çox ciddi qanun pozuntularına yol verilir: “Bir sıra ictimai şuralar formal olaraq təşkil olunur. Eyni zamanda bəzi hallarda şuralar vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin iştirakı olmadan yaradılır. Halbuki ictimai şuralar yaradılan zaman seçkilər olmalı, bunun nəticəsində formalaşdırılmalıdır. Təəssüf ki, yerli icra hakimiyyəti orqanları yanında yaradılan ictimai şuralarda biz buna daha çox təsadüf edirik. Belə olan halda şuralar üzərinə düşən ictimai iştirakçılıqla bağlı funksiyaları yerinə yetirmək imkanına malik olmayacaq.

Çünki şura onu təyin edən orqandan asılı olacaq. Bu baxımdan hesab edərkən ki, verilən bəyanat məsələlərə ciddi toxunur. Düşünürəm ki, ictimai şuraların təşkili məsələsi ciddi surətdə ictimai nəzarət altında olmalı, seçki proseslərinə əməl edilməlidir”.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda ictimai şuralar ilk dəfə 2014-cü ildə qəbul edilmiş “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun əsasında yaradılmağa başlayıb. Bu qanunun məqsədi dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığı artırmaq, vətəndaşların dövlət idarəçiliyində iştirakını təmin etmək və cəmiyyətin maraqlarını qorumaq idi. Qanuna əsasən, ictimai şuralar dövlət orqanlarının yanında könüllü əsaslarla yaradılır və bu şuraların üzvləri vətəndaş cəmiyyəti institutlarının nümayəndələri arasından seçilir. Şuraların əsas funksiyaları isə dövlət orqanlarının fəaliyyətinə ictimai nəzarət; ictimai rəyin öyrənilməsi və müzakirələrin təşkili; dövlət orqanlarına tövsiyələr təqdim etmək; dövlət siyasətinin hazırlanmasında iştirak etməkdir.

Azərbaycanda ictimai şuraların fəaliyyəti ilə bağlı narazılıqlar müxtəlif səbəblərlə izah olunur. Bir çox halda, ictimai şuraların yalnız formal olaraq yaradıldığı və real fəaliyyət göstərmədiyi bildirilir. Bu şuralar tez-tez ictimai nəzarət mexanizmi kimi deyil, dövlət qurumlarının qərarlarını legitimləşdirmək üçün istifadə olunur. Nəticədə, cəmiyyətin problemlərini həll etmək və ya onların səsinə eşitdirmək funksiyası zəifləyir. Şuraların üzvlərinin seçilməsi ilə bağlı şəffaflıq məsələləri narazılığa səbəb olur. Çox zaman bu prosesin cəmiyyətin geniş təbəqələrinin iştirakını təmin etmədiyi və daha çox dövlətə yaxın şəxslərin seçildiyi bildirilir. Bu amil şuraların müstəqilliyinə kölgə salır.

İctimai şuraların qəbul etdiyi tövsiyələrin dövlət qurumları tərəfindən nəzərə alınmaması ən böyük narazılıq mənbələrindən biridir. Dövlət qurumları bu tövsiyələri ya tamamilə görməzdən gəlir, ya da icrasını gecikdirir. Bu, ictimai şuraların təsir imkanlarını məhdudlaşdırır.

Eləcə də bir çoxları ictimai şuraların fəaliyyəti və məqsədləri haqqında kifayət qədər məlumatlı deyil. Bu isə ictimai iştirakçılığın aşağı səviyyədə olmasına və şuraların zəif işləməsinə səbəb olur.

O da qeyd edilir ki, ictimai şuraların fəaliyyəti üçün lazım olan maddi və texniki dəstə-

yin qeyri-kafi olması onların işini çətinləşdirir. Şuraların müstəqil fəaliyyət göstərə bilməsi üçün adekvat resurslara ehtiyac var.

İqtisadçı Natiq Cəfəri mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavət”ə deyib ki, ictimai şuraların rolunu vətəndaşla hakimiyyət arasında bir körpü rolunu oynamalıdır və yaranmış problemlərin operativ həlli rolunu oynamalıdır: “Müxtəlif təkliflərin hazırlanması üçün beyin mərkəzi rolunu oynamalıdır. Bir növ dövlət qurumları üzərində nəzarət funksiyası rolunu oynamaqlıdır. Təəssüf ki, bizdə bu qaydalar tam oturmamayıb. Bunun üçün həm zaman lazımdır, həm də ictimai şuraların səlahiyyət və məsuliyyəti dəyişdirilməlidir. Onlara müəyyən səlahiyyətlər də verilməlidir ki, müxtəlif işlərdə aktiv iştirak edə bilsinlər. İndiki şərətdə onlar ancaq formal toplanan qurumlara çevriliblər. Fikrimcə, bu məsələyə yenidən baxılmasına ehtiyac var”.

AĞ Partiya başqanı Turai Abbaslı mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavət”ə fikirlərini bildirib: “İctimai şuraların yaradılması ideyası mahiyyət etibarını ilə çox müsbət bir təşəbbüsdür. Adından da göründüyü kimi, ictimai şura - müəyyən bir dövlət qurumunun fəaliyyətində ictimaiyyətə qarşılıqlı fəaliyyəti təmin edəcək, ortadakı boşluğu dol-

Prezidentdən Naxçıvanla bağlı fərman

Naxçıvan Sənaye Parkı yaradılıb. Prezident İlham Əliyev bu barədə fərman imzalayıb. Fərmanla müəyyən edilib ki, Naxçıvan Sənaye Parkı sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri infrastrukturunu və idarəetmə qurumları olan, müasir texnologiyaların tətbiqi yolu ilə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalı və xidmətlər göstərilməsi məqsədilə istifadə edilən, sahibkarların səmərəli fəaliyyətinə və inkişafına kömək edən orandır.

Naxçıvan Sənaye Parkının fəaliyyətinin təşkili, onun idarə edilməsi və inkişafı ilə bağlı tədbirləri Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi (bundan sonra - Agentlik) həyata keçirir.

Naxçıvan Sənaye Parkının fəaliyyətinin təşkili, ərazisinin istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirilməsi, xarici və daxili infrastrukturunu (elektrik və istilik enerjisi, qaz, su, kanalizasiya, rabitə, nəqliyyat, yanğından mühafizə, istehsal təyinatlı, inzibati, sosial və digər infrastruktur obyektləri) yaradılması üçün layihələndirmə işlərinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Agentliyə ilkin olaraq 500 min manat ayrılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti Naxçıvan Sənaye Parkının fəaliyyəti üçün Naxçıvan şəhərinin cənub-qərb hissəsində, Naxçıvan-Sədərkə avtomobil yolunun cənubunda 310 (üç yüz on) hektar kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin icarəyə vermək hüququ ilə Agentliyin daimi istifadəsinə verilməsini iki ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verməli və bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Fərmanın 3-cü hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etməlidir.

duracaq bir platforma olmalıdır. Bu qurumlar ictimai maraqları təmsil etməli, cəmiyyətin fikirlərini dövlət orqanlarına çatdırmalı, problemlərin həllində vasitəçi rolunu oynamalıdır.

Məsələn, “Azərişiq”, “Azəriqaz” və ya digər dövlət qurumlarında ictimai şuralar vasitəsilə vətəndaşların maraqlarının daha yaxşı qorunması, əhəlinin təkliflərini, qorxularını və gözləntilərini dövlət qurumlarına çatdırmaq, eləcə də dövlət-cəmiyyət arasında güvən yaratmaq, şəffaflığı artırmaq və ictimai nəzarəti təmin etmək məqsədi daşıyırdı. Amma ictimai şuralar formalaşdırılmağa başlayanda məlum oldu ki, dövlət qurumları ictimai şuraları ictimaiyyətin fikrini, marağını əks etdirəcək bir qurum olaraq deyil, daha çox ictimaiyyətdən özlerini qorumaq üçün bir qurum kimi görürdülər. İctimai şuraların böyük əksəriyyətinin üzvləri media işçiləridir, sosial mediada tanınan adlardır. Niyə? Sabah bir narazılıq olanda, əhəlinin bu quruma etirazı olanda həmin şəxslər çıxıb həmin quruma bəraət qazandırsınlar. Bu da funksiyaların itirilməsinə gətirib çıxarır. İndi orada hər hansı maddi marağın olub-olmadığını deyə bilmərəm. Cəmiyyətin

ilk dövrlərdə ictimai şuralarla bağlı fikri müsbət olsa da, sonradan bunu, sadəcə, qurumun bir şöbəsi, işçisi kimi qəbul etməyə başladılar. Heç bir inam da qalmadı. Orada baş verən pozuntular göz qabağındadır. Hər hansı nazirlik ictimai şura yaradırsa, həmin nazirin səmərəsi təhqiqçisi orada ictimai şurada təmsil oluna bilirmi? Əlbəttə, yox. Hətta bildiyim qədər qurumlar özləri dövlət edirlər ki, ictimai şurada təmsil olunsunlar. İctimai nəzarəti təmin etməli olan, ictimai marağı təmin etməli olan qurum həmin qurumun rəhbərliyinin iradəsi ilə yaradılsa, təbii ki orada effektivlik ola bilməz. Onsuz da onlar ciddi qəbul olunmurlar. Həm də nəzərə alsaq ki, formal olaraq ictimai əsaslarla fəaliyyət göstərir, ona görə cəmiyyətdə o qədər əhəmiyyət də kəsb etmir. Bir sıra məşhur adlar var ki, onlar ictimai şuraların rəhbərləridir. Onlar da heç o funksiyaları icra etmirlər. İctimai şuralar effektiv olmayan qurum halındadır”.

Ekspertlər hesab edir ki, şuraların fəaliyyəti daha şəffaf və hesabatlı olmalıdır. Üzvlərin seçilməsi ictimaiyyətin daha geniş təbəqələrini əhatə etməlidir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məsavət”

Avropa İttifaqı Azərbaycanla sərhəddə təxribat fəaliyyətini davam etdirir. “Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bu dəfə Almaniyanın Gürcüstan və Ermənistanıdakı hərbi attaşesi polkovnik-leytenant Andreas Sebald və Almaniyanın Tiflisdəki səfirliyinin hərbi attaşə idarəsinin rəhbəri Ziqfrid Ştaydl Azərbaycan mövqelərində kəşfiyyat müşahidələri aparıblar.

Xəbəri Minval.az yayıb və qeyd olunur ki, səfirliklərdəki hərbi attaşələr çox vaxt hərbi kəşfiyyatçı olurlar. Bəs Almaniya hərbi kəşfiyyatına Azərbaycanla şərti sərhəd-

Alman hərbi kəşfiyyatçıları sərhədimizdə - “nemeslər”in planı nə?

Bu dəfə hərbi attaşələr Azərbaycan mövqelərində kəşfiyyat müşahidələri aparıblar və Aİ-nin avantürasına qoşulublar; Ermənistan yenə zorakılıq ssenarisini seçərsə, məsuliyyəti həm də himayədarlarının üzərinə düşəcək...

də bu cür təxribat cəhdləri nə üçün lazımdır? Diplomatlar adətən gərginliyi azaltmalıdır, lakin Almaniyanın təmsalında biz bunun tam əksini görürük.

Ümumiyyətlə, Aİ-nin “müşahidə missiyası” adı altında apardığı kəşfiyyat fəaliyyətinə rəsmi Bakı hər zaman etiraz edir və bu missiyanın Praqada razılaşdırılmış çərçivədən çoxdan kənara çıxdığı bəyan olunur. Aİ-nin Ermənistan ərazisində monitorinq fəaliyyəti 6 oktyabr 2022-ci il tarixində Azərbaycan, Ermənistan, Fransa liderləri və Aİ Şurasının sədri arasında keçirilmiş Praqa görüşündə əldə olunmuş razılaşmadan irəli gələrək mülki monitorinq missiyasının yerləşməsi ilə başlayıb. Azərbaycan normalaşma prosesinə kömək göstərəcəyinə inanaraq, bu fəaliyyətin həyata keçirilməsinə razılıq verib. İki aylıq missiyanın dəqiq müəyyən edilmiş parametrlərinin və məqsədlərinin yüksək səviyyədə razılaşdırılmasına baxmayaraq, bəzi Aİ üzvü dövlətlərin qərəzli yanaşma sərgiləməsindən sonra monitorinq missiyasının fəaliyyətinin Praqada əldə edilmiş razılaşmalarla ciddi ziddiyyət təşkil etdiyi müşahidə olundu. Bu da öz növbəsində

Aİ çərçivəsində qərar qəbul etmə prosesinin etibarlılığı və şəffaflığı ilə bağlı ümumi etimada təsir etdi.

Daha sonra növbəti missiya göndərilməsi ilə bağlı məsələlər gündəmə gəldi və Aİ Ermənistanı iki illik missiya göndərməyi qərara aldı. İki il müddətinə missiya gətirilmə planı 2025-ci ilə qədərki dövrü əhatə edir. Gələn il həm də Ermənistanda kritik seçki ərəfəsidir. Aİ bu missiya vasitəsilə Paşinyanın hakimiyyətdə qalmasına xidmət edə bilər. Ancaq İrəvan strateqləri yaxşı olardı ki, Ukraynadakı vəziyyəti diqqətlə izləsinlər və Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Berбокun son bəyanatını oxusunlar. Həmin şəxs deyirdi: “Bəli, alman qoşunları Ukraynaya göndərilə bilər, ancaq müharibə bitdikdən sonra və müşahidəçi qismində”. İrəvanın Almaniyanın köməyinə arxalanaraq onsuz da bir neçə dəfə döyüş meydanında uduzduğu Azərbaycanla vəziyyəti gərginləşdirməsinə deyərmi, bu haqda çox düşünməlidir. Əgər Ermənistan yenə də zorakılıq ssenarisini seçərsə, bunun məsuliyyəti təkəcə İrəvan deyil, həm də onun dostları və himayədarlarının üzərinə düşəcək...

“Yeni Müsavat”a danışan **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadənin** sözlərinə görə, Almaniya bu addımlarında Avropa İttifaqını təmsil edir. Hüquq müdafiəçisi Almaniya və Fransanın Aİ-də dominant ölkələr olduğunu qeyd edərək, sərhəddə “binokl diplomatiyasını” şərik həyata keçirdiklərini düşünür. COP29-da alman nazir Berбокun iştirak etdiyini xatırladan Ç.Qənizadə hesab edir ki, məsələyə Berlinin yox, Brüsselin baxış bucağından yanaşmaq lazımdır. Onun fikrincə, son zamanlar bu destruktiv hərəkətlər sürətlənib və Polşa prezidenti Dudaanın Arazdəyəyə gəlişi də Aİ-nin yürütdüyü siyasətin tərkib hissəsi idi: “Yəni biz ayrılıqda baxanda görə bilərik ki, Azərbaycan Polşa ilə strateji tərəfdaşdır, Almaniya ilə yaxşı əməkdaşlıq əlaqələri var, hətta kanslerin təşəbbüsü ilə Prezident İlham Əliyevlə Paşinyanın görüşü olub, amma bu münasibətləri bir kənara qoyaraq, gördüyünüz kimi, Avropa İttifaqının sifarişlərini yerinə yetirirlər. Yeni həm Polşa lideri, həm Almaniya bu addımları atanda Azərbaycanla əlaqələri nəzərə almadan gərginliyə səbəb yaradırlar. Görünür ki, ölkələr arasında olan əməkdaşlıqdan daha çox Avropa İttifaqının tapşırıqlarını icra etməyi üstün tuturlar”.

Ç.Qənizadə bu yerdə **delimitasiya prosesinin sürətlənməsini qaçılmaz sayır. Onun fikrincə, sərhədlərin dəqiqləşməsi Aİ kəşfiyyatçıların regionu tərk etməsinə səbəb ola bilər:** “Paşinyan etiraf etdi ki, Azərbaycana bu təklif verilib. Bu açıqlamadan sonra Duda sərhəddə gəldi, sonra almanlar hərəkətləndilər. Onların ayağının buradan kəsilməsi sərhədləri müəyyənləşdirməkdən keçir. Əgər sərhədlər dəqiqləşsə, Paşinyan sözüne əməl etməli Azərbaycanla həmsərhəd hissədən Avropa İttifaqının bu missiyası getməlidir. Düzdür, onlar müxtəlif bəhanələr gətirib bölgədə qalmağa çalışacaqlar. Çünki Qərb bu missiyanı həm də Rusiyaya görə yerləşdirib. Amma delimitasiya prosesi arqumentlərimizi daha da gücləndirəcək. Buna qədər isə onların bölgədə müxtəlif təxribatçı hərəkətlərinə şahid olacağıq. Hazırda onlar missiyanı gənişləndirir və qalma müddətini uzatmağa çalışır. Ona görə də Ermənistanı diplomatik təzyiqləri artırmalıyıq ki, sərhədlərin delimitasiyası sürətlənsin”.

Şərti sərhəddə təxribat ola bilər Səbiq nazir: “Avropanın hərbi missiyası Rusiyanı...”

“İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanı silah-sursatla təmin edən, təhlükəsizlik sistemini və Azərbaycan torpaqlarının işğal qalmasını təmin edən Rusiya idi. 44 günlük müharibədən sonra İrəvanla Moskva arasında münasibətlər pozulub. Rusiya istəmir ki, ermənilərin siyasi ambissiyalarına dəstək versin, Ermənistanı pul xərcləsin, siyasi imkanlar yaratsın. Ermənistan isə axtarırdı. İrəvan axtarır ki, Rusiyanın yerini kim tutsun?! Bu zaman meydana Qərb çıxır”. Səbiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov Ayna.az-a Ermənistanın silahlanması ilə bağlı belə deyib.

“Qərb ölkələri və siyasətçiləri maraqlıdırlar ki, Cənubi Qafqazda möhkəmlənsinlər. Bölgədə iki dövlətin - həm Gürcüstanın, həm də Ermənistanın ərazisində Rusiya qoşunları qalıb. Azərbaycanda bu problem mövcud deyil. Azərbaycan öz ərazisini özünün hərbi imkanları ilə təmin edib. Ermənilər istəyir ki, Qərb silahları ölkəyə gəlsin, təhlükəsizliyin təminində Qərbin rolu arınsın. Nəzərə almaq lazımdır ki, Avropanın hərbiçiləri müşahidə missiyası adı altında Ermənistandır. Amma hesab edərdim ki, bu missiya ilə, Qərbdən alınan silahlarla Ermənistan Rusiyanı əvəzləyə bilməyəcək. Unutmaq olmaz ki, Gümrüdə Rusiyanın hərbi bazası var”, - deyərək səbiq nazir bildirib.

T.Zülfüqarov “Ermənistan silahlanması ilə müharibəyə hazırlaşır” sualına belə cavab verib: “Deməzdim ki, Ermənistan müharibə aparmaq iqtidarındadır. İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistanın silahlı qüvvələrini darmadağın edib. Bu faktıdır. Qərbdən, Hindistandan, Yunanıstandan silah almaqla, silah tədarükü ilə erməni ordusu tezliklə özünə gələn deyil. Əlbəttə, şərti sərhəddə hansısa təxribata əl atə bilərlər. Bu da təbii ki, sülh prosesinə mənfi təsir göstərən haldır. Ermənistan həm istəyir ki, təhlükəsizlik təminatı alsın, həm də istəyir ki, özünü Qərbbə meyilli ölkə kimi göstərsin. Görünür ki, bunun razılığı həm Rusiyadan alınıb, həm də Qərbdən. Azərbaycan bu oyunları görür və diplomatik həmlələrini edir. Hər halda, yeni müharibə istisnadır. Amma Ermənistanın mövqeyində anormallıq mövcuddur. Bilirsiniz, hərdən Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan maraqlı çıxışlar edir, erməni cəmiyyətinə suallar ünvanlayır. Paşinyan soruşur ki, hansı Ermənistanı istəyirsiniz: mifik Ermənistanı, yoxsa real Ermənistanı?! Revanşist kəsim mifik Ermənistanı istediklərini deyir. Paşinyan isə real Ermənistan tərəfdarı kimi görünür. Bəzən isə erməni siyasətçiləri ziddiyyətli bəyanatlar səsləndirir. Bir tərəfdən deyirlər ki, “müharibəni istəmirik”, digər tərəfdən də silah alırlar, revanşist bəyanatlar verirlər. Başa düşmək olmur ki, Ermənistan Azərbaycana qarşı müharibəyə hazırlaşır, yoxsa sülhə?! Bu suallara rəsmi İrəvandan cavab verilməlidir. Bununla yanaşı, Ermənistan daxilində çox ciddi siyasi problemlər var. Təəssüf ki, biz belə bir ölkə ilə qonşu-yuq. Hələlik bizim siyasi imkanlarımız imkan vermir ki, bu suallarımıza cavab alaıq”.

Siyasi təhlilçi Fuad Əliyev “müşahidə missiyası”nın əndazəni aşmağa başladığını hesab edir. Onun dediyinə görə, mövqelərimizə müşahidələri sərhəddəki kövrək sabitliyə xələl gətirir: “Nəyi müşahidə edirlər? Döyüş yox, atəşkəs pozulmur, hər hansı eskalasiya gözlənilmir. O zaman hərbi attaşələr nəyə baxırlar? Maraqlıdır ki, hesabatlarını da açıqlayırlar. Azərbaycan bilmək istəyir ki, son müşahidələri zamanı nələ qeydə alınıb. Bu missiya bölgəyə yerləşdirilib ki, guya sərhəddəki vəziyyəti müşahidə etsinlər. Onlar

olduğu müddətdə erməni ordusu bir neçə dəfə atəşkəsi pozub, lokal əməliyyatlar olub, bəs niyə bunu qeyd etməyiblər? Bunun davamı kimi Almaniyanın hətta Tiflisdəki hərbi attaşesi də sərhədimizə gəlirsə, açıq şəkildə təxribata yol verilir. Onlar müşahidələrinin hesabatını verməlidirlər”. F.Əliyev təəssüf edir ki, Almaniya da Aİ-nin bu avatürasına qoşulub. Onun fikrincə, Azərbaycan Brüssel qarşısında tələblər qoymalı və bu məsələni artıq daha yüksək səviyyədə gündəmə gətirməlidir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Bakıda anti-Azərbaycan toplantısı - sərt reaksiyalar

XİN ABŞ, Avropa İttifaqı, Böyük Britaniya və İsveçrə diplomatlarının bəyanatını pislədi; tədbirdə olmuş hüquq müdafiəçisi danışdı

Dekabrın 4-də Avropa İttifaqının Bakıdakı nümayəndəliyi Böyük Britaniya və İsveçrə səfirlikləri ilə birlikdə Beynəlxalq İnsan Hüquqları Gününə həsr olunmuş qəbul təşkil edib. Tədbirdə yerli hüquq müdafiəçiləri, vətəndaş cəmiyyəti, mətbuat nümayəndələri, vəkllər və fəallar iştirak ediblər. Xəbəri "Turan" yayıb. Bildirilir ki, diplomatik missiyaların rəhbərləri, eləcə də ABŞ səfiri öz çıxışlarında insan hüquqlarının təminatında vətəndaş cəmiyyətinin rolunun vacibliyini qeyd ediblər. "Onlar həmçinin deyiblər ki, Azərbaycanda insan hüquqları ilə bağlı vəziyyət noyabrda Bakıda keçirilən COP29 iqlim konfransı ilə bağlı gözləntilərin əksinə olaraq daha da pisləşib. Onlar siyasi məhbusları azad etməyə çağırırlar", - deyərək xəbərdə bildirilir.

"Jurnalistləri və ictimai fəalları azad etmək üçün bütün səylərə və beynəlxalq kampaniyaya baxmayaraq, onlar hələ də həbsdədir. Biz bir daha hakimiyyəti öz fundamental azadlıqlarından istifadə etdiklərinə görə həbs edilənlərin hamısını azad etməyə çağırırıq", - Al-nin Azərbaycan-dakı səfiri Peter Mixalko çıxışında deyib. İsveçrənin Azərbaycan-dakı səfiri Tomas Ştelin də çıxışında "Azərbaycanda insan haqlarının çətin vəziyyətinə" toxunub. Böyük Britaniya səfiri Fergus Old fundamental insan hüquqları və fərdi məsələlərlə bağlı Azərbaycan hakimiyyəti ilə daimi təmaslardan danışib. ABŞ səfiri Mark Libbi çıxışın-

rik. Bu bəyanatlar Azərbaycanın məhkəmə sisteminin müstəqilliyini pozmağa açıq cəhddir", - yazıda deyilir. "Məhkəmə prosesinə müdaxilə hüquqi dövlətin əsas prinsipi olan qanunun aliliyi prinsipinə ziddir ki, bu da qanunun aliliyinin əsas prinsipidir" - Xarici İşlər Nazirliyi qeyd edib.

Deputat Elman Nəsirov "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki, səfirlər bir araya gələrək Azərbaycanla bağlı iftira dolu bəyanatlar səsləndiriblər. "Bu çıxışlarda jurnalistlərə təzyiqlər, insan hüquqlarının pozulması ilə bağlı yalan məlumatlar bölüşüblər. Bu açıqlamalar Avropa İttifaqından gələn təlimat əsasında verilib. Biz Avropa İttifaqı və Avropa Parlamentindən dəfələrlə belə bəyanatlar görmüşük. Bu dezinformasiyaları alman deputat Frank Şvabe də paylaşmış. Yəni eyni mətnlər və bir mərkəzdən olan sifarişdir". **Deputat bildirdi ki, Azərbaycanı ittiham edənlər ilk növbədə güzgüyə baxsınlar:** "Onların bu bəyanatları səsləndir-

məyə nə dərəcədə mənəvi haqqı çatır? Əgər Avropa Parlamentinin prezidentini 600 min avroya ələ almaq mümkündürsə, hansı şəffaflıqdan danışılır? Marşal Fondunun əməkdaşı bir hesablama apararaq bütün Avropa Parlamentini ələ almağın mümkün olduğu haqda ritorik suallar qoymuşdu. Eyni zamanda bu gün Amerika prezidenti öz narkoman oğlunu əfv edir. Deməli, Bayden ölkəsində siyasi sifarişlə həbslər olduğunu özü etiraf edir. Həmçinin Tramp ABŞ-da siyasi məhbus olmasından danışır. O zaman bu səfirlər hansı haqla Azər-

baycanı ittiham edə bilərlər? Ona görə də aynaya baxsınlar, sonra söz desinlər".

E.Nəsirov əlavə etdi ki, Azərbaycana kimsə təzyiq yolu ilə nəyisə dikte edə bilməyəcək: "Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının maraqlarını ifadə edir və xalq öz liderinin ətrafında sıx birləşib. Bu qarayaxma kampaniyasının, təzyiqlərin səbəbi isə torpaqlarımızı işğaldan azad etməyimizdir. Bu ölkələr və təsisatlar Azərbaycanda haqlı qələbədən sonra saxta ittihamlar, böhtan xarakterli çağırışlar səsləndirərək ölkəmiz haqqında mənfi rəy yaratmağa çalışırlar". Deputat hesab edir ki, səslənən ittihamların əsası yoxdur və diplomatlar tərəfindən adları qeyd olunan şəxslərin istintaqı getməkdədir. E.Nəsirovin fikrincə, bu bəyanatlar istintaqın və məhkəmənin işinə qarışmaqdır.

Dilarə Əliyeva adına Azərbaycan Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri, hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu açıqladı ki, diplomatların olduğu həmin tədbirdə iştirak edib: "Biz orada idik və onların bu çıxışları heç də xoşagəlməz deyildi. Onlar insan hüquqlarının pozulması haqqında danışa bilərlər, amma davamlı olaraq işimizə müdaxilə edirlər. Bir var Avropadan bu bəyanatlar səslənsin, bir də var Bakıda oturub danışsınlar. Kimsə onların ağzını yummayıb, danışsınlar, amma bəyanatı verdilər, adları çəkildilər, xoşuma gəlməyən bir məqam oldu: yalnız Qərb dövlətləri ilə əməkdaşlıq edənlərin adlarını açıqladılar, yəni ayırı-seçkilik etdilər. Biz hüquq

"Abzas Media"nın məhkəməsinin vaxtı açıqlandı

"Abzas Media" əməkdaşlarının cinayət işi üzrə məhkəmənin keçiriləcəyi vaxt məlum olub. Məhkəmənin hazırlıq iclası dekabrın 17-nə təyin edilib.

Prosesə hakim Rasim Sadıxov sədrlik edəcək.

Xatırladaq ki, ötən il noyabrın 21-də "Abzas Media"-nin direktoru Ülvi Həsəni və baş redaktoru Sevinc Vəqifqızı (Abbasova), noyabrın 23-də direktor müavini Məhəmməd Kekalov, dekabrın 1-də saytın əməkdaşı Nərgiz Absalamova, dekabrın 13-də jurnalist Hafiz Babalı, daha sonra saytın əməkdaşı Elnarə Qasimova barəsində qrup halında qaçaqmalçılıq ittihamı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Onlar barəsində ilkin olaraq Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2-ci (qrup halında qaçaqmalçılıq) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

İstintaq dövründə Cinayət Məcəlləsinin bir sıra, o cümlədən 193-1.3.2-ci maddəsi (Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma, xeyli miqdarda törədildikdə) üzrə yekun ittiham verilib.

"Quska"nın daha 10 il həbsi tələb edildi

"Quska" ləqəbli keçmiş deputat Hüseyn Abdullayevin cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı başa çatıb.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə keçirilən dünənki iclasda prokuror ittiham nitqi ilə çıxış edib. O, bəyan edib ki, sabiq deputata verilmiş ittiham məhkəmə istintaqı ilə təsdiqini tapıb.

Bu əsasla Hüseyn Abdullayev cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini leqallaşdırmaqda təqsirli bilinməli, cəzasını ümumi rejimdə çəkməsi şərti ilə 10 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməlidir.

"Quska" özü ittihamçının çıxışını istintaq təcridxanasından videokamera ilə dinləyib. Məhkəməyə sədrlik edən hakim Azər Tağıyev müdafiə çıxışına hazırlanmaları üçün vəkillərə vaxt verib.

Xatırladaq ki, H.Abdullayev 2018-ci ildə qanunsuz sahibkarlıq, dələduzluq və digər cinayətlərin törədilməsində təqsirli bilinərək 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdi. Həmin cəza müddəti bu yaxınlarda başa çatıb. Lakin yeni cinayət işinə görə Abdullayev azadlığa çıxma bilməyib.

müdafiəçisi kimi istəyirik ki, jurnalistlər, siyasi motivlə tutulanlar varsa, hamısı azadlığa buraxılsın".

N.Cəfəroğlu hökumətin bu məsələlərə diqqət yetirməli olduğunu söylədi: "Bizim işçi Qrupumuz varıydı, orada Fuad Ələsgərov, Səməd Seyidov, 11 nəfər hüquq müdafiəçisi var idi. Yeni normal fəaliyyət göstərirdik, əməkdaşlıq edirdik, tutulanların azadlığa çıxması üçün çalışırıq. Ona görə də indi belə bir işçi qrupunun yaradılmasına ehtiyac var. Bu gün nazirliklərin yanında ictimai şuralar yaradılıb, han-

sı biri bu işlərlə məşğuldur? Biz gecə-gündüz məhkumların yaxınlarının məktublarını çatdırırıq, əlimizdən gələni edirik. Biz o zaman səfirlərlə görüşlərdə həqiqətləri deyirdik. İndi bu kommunikasiya kəsilib. Bu təmasların olması vacibdir. Biz o diplomatlarla görüşə bilsək, dövlətin sözünü də onlara çatdırı bilərik. Halbuki o vaxt belə bir dialoq yarada bilirdik. Ona görə də Prezident Administrasiyası yanında nüfuzlu adamlardan ibarət işçi Qrupu yaradılmalıdır".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Dekabrın 5-də Bakıda Qərbi Azərbaycan İcmasının "Qayıdış hüququ - Ermənistandan zorla çıxarılan azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda ikigünlük beynəlxalq konfrans başlayıb. Konfransda 51 ölkədən 100-dən çox nümayəndə iştirak edir.

Konfransın açılışında Qərbi Azərbaycan İcması haqqında qisametrəli film nümayiş olunub.

Sonra Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin konfrans iştirakçılarına müraciətini oxuyub.

Müraciətdə bildirilir ki, Azərbaycan xalqı da ötən əsrin əvvəllərindən başlayaraq köçkünlük problemi ilə üzləşib. Qərbi Azərbaycanda - indiki Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlılar etnik təmizləməyə məruz qalaraq, tarixi vətənlərindən mərhələli şəkildə zorla çıxarılıblar. "1918-1921, 1948-1953 və 1987-1991-ci illərdə daha dəhşətli xarakter almış köçürmələr nəticəsində yüz minlərlə azərbaycanlı dedə-baba yurdunu tərk edərək Azərbaycana sığınmışdır. Bu dəhşətli deportasiyalardan sonra Ermənistanda bir nəfər belə azərbaycanlı qalmamış və Ermənistan monoetnik dövlətə çevrilmişdir", - deyərək müraciətdə bildirilir.

"Ermənistan bununla da kifayətlənməyib, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzə əl ataraq onun ərazilərini işğal edib, etnik təmizləmə törədib, şəhər və kəndləri dağıdıb talan edib, torpaqlarımızı say-sız-hesabsız minalarla çirkləndirib. Azərbaycan xalqı heç vaxt bu ədalətsizliklə barışmayıb, haqq səsinə dünyaya çatdırmağa çalışıb. 2020-ci ildə Azərbaycanın şanlı qələbəsi ilə bitən Vətən müharibəsi Qarabağdan və Şərqi Zəngəzurdan qovulmuş soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıdışına imkan yaratdı. Azərbaycanın bu ədalətli savaşı beynəlxalq hüququn aliliyinin təntənəsi və global miqyasda məcburi köçürülmə probleminin həllinə verilmiş böyük bir töhfədir", - deyərək müraciətdə vurğulanır.

Prezidentin müraciətində təəssüflə qeyd edilir ki, Ermənistan cəmiyyətinə Azərbaycan xalqına qarşı dərin kök salmış nifrət hissi, mifik "böyük Ermənistan" xülyası, Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının hələ də qalması, bu ölkənin sürətlə silahlanması iki ölkə arasında dayanıqlı sülhün əldə olunmasını əngəlləyir: "Ermənistan Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyətini qəsdən öz ərazi bütövlüyünə təhdid kimi təqdim etməyə çalışır. Lakin ic-

"Ermənistan Qərbi Azərbaycan İcması ilə danışıqlara başlamalıdır" - Prezident

Bakıda "Qayıdış hüququ - Ermənistandan zorla çıxarılan azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib

dünyada köçkünlük problemi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılacaq önəmli beynəlxalq dialoq platformasına çevriləcəkdir".

Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun rəhbəri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli deyib ki, Qərbi Azərbaycan İcması olaraq doğma yurdlarına qayıt-

PA-da nümayəndə heyətinin rəhbəri Mövlud Çavuşoğlu çıxışında Ermənistanın bölgədə davamlı sülh üçün Azərbaycanın xoşniyyətli addımlarına müsbət cavab verməli olduğunu bildirərək deyib: "Cənubi Qafqazı sülh bölgəsinə çevirə bilirik. Silah alıb təkrar hazırlıq işləri görməyin, qonşu dövlətin torpaqlarına təkrar göz dikməyin bir faydası olmadığını hər kəs bilməlidir. 30 illik ədalətsizliyin ardından davamlı sülhün qurulmasının çətin olacağını bilirik. Ancaq Türkiyə olaraq, bölgədə sülh üçün bundan sonra da əlimizdən gələni edəcəyik. Türkiyə olaraq Azərbaycanın həmişə yanındadır. Azərbaycan təkə qardaşımız olduğu üçün yox, həm də haqlı olduğu üçün yanındaydıq".

O diqqətə çatdırıb ki, Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyəti beynəlxalq hüquqa tam uyğundur, bu, torpaq deyil, insan haqları məsələsidir: "Ermənistanın ərazi bütövlüyünə tam hörmətlə yanaşılsa da, rəsmi İrəvan səmimi müraciətlərə hələ də cavab vermir. Ermənistanın Qarabağı işğal etməsi böyük ağrılarına səbəb olub. Bir milyondan çox azərbaycanlı yurd-yuvalarından edilib, onların doğma torpaq-

larına qayıtması təmin olunmalıdır. Həmçinin Ermənistanın UNESCO-nun missiyasına icazə verməməsi təəssüf doğurur. Biz həmişə ədalətin qalib gələcəyinə inanırıq, nəticədə Azərbaycan suverenliyini tam təmin etdi. Ermənistanın minalarla çirkləndirdiyi ərazilərdə bu gün ciddi təmizləmə işləri və bərpa-quruculuq fəaliyyətləri həyata keçirilir".

"Qərbi azərbaycanlıların öz torpaqlarından didərgin salınması insan hüquqlarının pozulmasıdır". Bunu Pakistanın Hüquq və Ədalət Komissiyasının katibi Riffat İnam Butt çıxışında deyib: "Bu məsələlərlə bağlı beynəlxalq komissiya yaradılmalıdır. Həqiqət komissiyasının yaradılması insanların kollektiv yaddaşının saxlanması üçün mühüm rol oynaya bilər. Eyni zamanda biz deportasiya proqramları da yaratmalıyıq. Bununla da insanlara kömək edilməlidir ki, öz ata-baba yurdlarına qayıda bilsinlər".

Çıxışlardan sonra Qərbi Azərbaycan İcmasının Fəxri üzvlük sertifikatları təqdim edilib. Sertifikatlar 10 ölkəni təmsil edən 16 nəfərə verilib.

Konfrans öz işini panel müzakirələrlə davam etdirib.

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

manın məqsədi Qərbi Azərbaycandan didərgin salınmış soydaşlarımızın dinc və təhlükəsiz şəraitdə, ləyaqətlə öz dedə-baba yurdlarına qayıdışının təmin olunmasından ibarətdir. Bu, sırf insan haqları məsələsidir. Ermənistanın İcmanının fəaliyyətini təhdid kimi qələmə verməsi məsələnin əsl mahiyyətini təhrif etmək və beynəlxalq hüquqa əsaslanan qayıdış hüququnu inkar etmək cəhdidir.

Qərbi Azərbaycan İcması dəfələrlə Ermənistan hökumətini dialoqa çağırıb, lakin qarşı tərəf bundan imtina edib. Ermənistan icma ilə danışıqlara başlamalı və qərbi azərbaycanlıların fundamental hüquqlarının bərpa edilməsi istiqamətində praktiki addımlar atmalıdır. Bundan əlavə, Erme-

nistan xalqımıza məxsus tarixi-mədəni irsin dağıdılması, təhrif edilməsi ilə bağlı vəziyyətin monitorinqi məqsədilə UNESCO-nun faktların araşdırılması missiyasının səfərinə icazə verməli və bu sahədə əməkdaşlıq etməlidir".

O da vurğulanır ki, qərbi azərbaycanlıların doğma torpaqlarına qayıdış hüququnu təmin etmək məqsədilə beynəlxalq hüquqa uyğun dinc təşəbbüslərin dünya ictimaiyyət tərəfindən dəstəklənməsi olduqca əhəmiyyətlidir: "Əminəm ki, Azərbaycan xalqının zaman-zaman məruz qaldığı deportasiyalar barədə həqiqətləri beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdıran bu beynəlxalq konfrans yaxın gələcəkdə qayıdış hüququ və

maq istəyən yüz minlərlə azərbaycanlının qayıdış hüququ uğrunda mübarizə aparır: "Təşkilatımız 1989-cu ildən bəri fəaliyyət göstərir. Bu istiqamətdə gördüyümüz işlər Azərbaycan dövlətinin prinsipial və davamlı dəstəyi ilə həyata keçirilir. Xüsusilə 2022-ci ilin dekabr ayında icmamızı ziyarət edən Prezident İlham Əliyevin icmanın fəaliyyətinə göstərdiyi diqqət səylərimizi daha da gücləndirmək üçün bizi ruhlandırır".

O bildirib ki, Ermənistan qəbiristanlıqları, mədəni və dini abidələri məqsədyönlü şəkildə məhv edərək, maddi və qeyri-maddi mədəni irsimizə ciddi zərbə vurub: "Adət-ənənələrimiz, sosial bağlarımız və həyat tərziyimiz böyük ziyan görüb. Ermənistan ölkə ərazisindəki Azərbaycan mədəni irsinin vəziyyətinin araşdırılması üçün UNESCO-nun missiya göndərməsinə icazə vermir. Ermənistanın monoetnik cəmiyyət yaratmaq siyasəti bölgənin zəngin etnik və dini müxtəliflik ənənələri və tarixi ilə ziddiyyət təşkil edir".

Türkiyənin sabiq xarici işlər naziri, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin NATO

Tiflisdə keçirilmiş etiraz aksiyasında saxlanılan Elvin Kərimov etnik zəmində fiziki zorakılıq və təhqirlərə məruz qalıb. Bu barədə "Çoxmillətli Gürcüstan" təşkilatının bəyanatında bildirilib. Təşkilat bununla bağlı dərin narahatlığını ifadə edib.

Qeyd olunub ki, E.Kərimov təşkilatın keçirdiyi və gənclərin inkişafına həsr olunan proqramlarda, Gürcüstanın ictimai və siyasi həyatında fəal iştirak edir.

Təşkilat Gürcüstanın Daxili İşlər Nazirliyini soydaşımızı və qanunsuz saxlanılan digər şəxsləri dərhal azad etməyə, Xüsusi İstintaq Xidmətinə isə qeyd olunan faktı araşdırmağa çağırıb. Gürcüstan ombudsmanından məsələ ilə bağlı ətraflı monitorinqin həyata keçirilməsi xahiş olunub.

Qeyd edək ki, hələ 26 oktyabr seçkilərində də azərbaycanlıları hədəfə çıxarmaq cəhdləri müşahidə olunurdu. Bellidir ki, Gürcüstanda təxminən 300 min azərbaycanlı yaşayır və soydaşlarımız öz yaşadıqları

Tiflis hadisələrindən azərbaycanlılara qarşı istifadə cəhdi

Ekspert: "Ermənilər və onlarla əlaqəsi olan müəyyən dövlət qurumlarının əməkdaşları azərbaycanlıları hədəf alırlar"

miyyətinə qarşı "etnik kart"dan istifadə etməyə cəhdlər edirlər.

Siyasi və Hüquqi Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Gürcüstanda baş verən proseslər əslində bütün istiqamətlərdə Cənubi Qafqaz regionunda olan dövlətləri, o cümlədən regionun aparıcı dövləti olan Azərbaycanı narahat edir: "Əslində bi-

dir ki, Ermənistan monoetnik dövlətdir. Gürcüstan dövləti və Azərbaycan isə etnik azlıqlara sayğı ilə yanaşan dövlətlərdir. Azərbaycanlılar Gürcüstan əhalisinin təxminən 10 faizini təşkil edir. Bu çox ciddi saydır. Seçkilərdə də azərbaycanlıların səsleri ümumi səslerin təxminən 10 faizi edir ki, bu da istənilən seçkinin tələyinə mühüm təsir edən faktorlardandır. 26 oktyabr parla-

qarşı narazılıq yaratmaq məqsədi güdülür. Həmçinin istisna deyil ki, qarşıdurma vəziyyətini etnik və dövlətlərarası qarşıdurmaya çevirmək niyyəti var. Belədirsə, bu çox məkrli plandır. Gürcüstanın müvafiq hökumət orqanları, hakimiyyəti təcili şəkildə bu məsələni nəzarətə götürməli və məkrli planların qarşısını almaq üçün addımlar atmalıdır. Saxlanılan şəxsi azərbay-

Blinkendən Tiflisə hədə

ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken Gürcüstan hakimiyyətini AB-yə üzvlük danışıqlarının dayandırılmasına etiraz edən nümayişçilərə qarşı zorakılığa görə pisləyib və Tiflisi daha sərt sanksiyalarla hədələyib.

Bu barədə Entoni Blinkenin yaydığı bəyanatda bildirilib. "Birləşmiş Ştatlar "Gürcü Arzusu" Partiyasının Gürcüstan vətəndaşlarına, etirazçılara, media nümayəndələrinə və müxalifət xadimlərinə qarşı amansız və əsassız zorakılığını qətiyyətlə pisləyir. Dinc toplaşmaq və söz azadlığı hüquqlarından istifadə etdiyi üçün saxlanılan şəxslər dərhal azad edilməli, qanunsuz güc tətbiqinə görə məsuliyyət daşıyan məmurlar tam məsuliyyətə cəlb edilməlidir", - Blinken vurğulayıb.

Blinken rəsmi Vaşinqtonun Gürcüstan xalqı ilə həmrəy olduğunu da vurğulayıb: "Birləşmiş Ştatlar əvvəllər elan etdiyimiz ikitərəfli əməkdaşlığın hər tərəfli nəzərdən keçirilməsini davam etdirməklə yanaşı, əlavə sanksiyalar da daxil olmaqla, ixtiyarımızda olan vasitələrdən istifadə etməyə hazırlaşır".

Bundan əvvəl Dövlət Departamenti Tiflisin AB-yə üzvlük danışıqlarını təxirə salmaq qərarına və etirazçılara qarşı güc tətbiqinə görə ABŞ-ın Gürcüstanla strateji tərəfdaşlığı dayandırdığını açıqlamışdı.

Zelenski "Gürcü Arzusu"nu "qara siyahı"ya saldı

Ukrayna Gürcüstan sanksiya tətbiq edib. Bu barədə Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, Gürcüstan hakimiyyətinin 19 nümayəndəsi "qara siyahı"ya salınıb.

Sanksiya tətbiq edilənlər arasında hakim "Gürcü Arzusu" partiyasının təsisçisi Bdzina İvanişvili, Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze, Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin rəhbəri Qriqol Liluaşvili, daxili işlər naziri Vaxtanq Qomelauri, Tiflis meri Kaxa Kaladze, o cümlədən Gürcüstan parlamentinin bir sıra deputatları var.

bölgələrdə yüksək seçici fəallığı nümayiş etdirərək ölkənin ümumi siyasi mənzərəsində mühüm yer tutduqlarını sübut etdilər.

Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlı seçicilər hakim partiya səs verməklə, ölkənin sabitliyinin və ənənəvi dəyərlərin qorunmasında mühüm rol oynadılar. Azərbaycanlı seçicilərin hakim partiya verdiyi səs onun ümumi səslerinin 7-8 faizini təşkil edirdi və bu, seçkilərdə mühüm çəkiyə malik olduqlarını göstərdi.

Soydaşlarımız ölkədə qərbpərəst siyasətə qarşı çıxaraq, Gürcüstanda sülh və sabitliyi dəstəklədilər. Amma elə o zaman da bəzi radikal dairələr bunu azərbaycanlılara qarşı istifadə etməyə çalışdılar ki, belə görünür ki, bu cəhdlər yenə də davam edir. Qərbin təxribatçı qüvvələri Gürcüstan hakimiyyətinə qarşı "etnik kart"dan istifadə etməyə cəhdlər edirlər.

zım mövqeyimiz bellidir. Azərbaycan Gürcüstanın müstəqil dövlət kimi daxili məsələlərinə xaricdən müdaxilə edilməsinə qarşıdır. Gürcüstanda keçirilən seçkilər, ölkənin qəbul etdiyi qanunlar gürcü xalqının maraqlarına xidmət etməlidir, xarici kənar qüvvələrin maraqlarına deyil. Təbii ki, bu gün Gürcüstanda baş verən hadisələrə Ermənistanın da mövqeyi bellidir. Ermənistan həmişə Cənubi Qafqazda "sü bulandırmaqdan" yana olub, indi də bu cür davranır. Ermənistanın gizli şəkildə Gürcüstandakı mitinglərə dəstək verirdi, qızıqıncılıq etdiyi barədə məlumatlar yayılır. Azərbaycan isə Gürcüstanda keçirilən seçkilərin nəticələrinə, qəbul edilən qərarlara hörmətlə yanaşılmasını istəyir. Nəzərə alaq ki, Gürcüstanda həm çoxlu sayda azərbaycanlı, həm də erməni yaşayır. Cənubi Qafqazın yeganə dövləti-

ment seçkilərində azərbaycanlıların səslerinin mütləq əksəriyyəti hakim "Gürcü Arzusu" Partiyasına verilmişdi və bu səs hakimiyyətin qələbəsində əhəmiyyətli rol oynadı. Bu, bir daha azərbaycanlıların Gürcüstanda gedən proseslərə münasibətinin təzahürüdür. Ermənilər isə Qərbin təsiri altında olan siyasi, ictimai təşkilatlara dəstək verdilər və bu gün dəstək verirlər. İstisna deyil ki, məhz ermənilər və onlarla əlaqəsi, yaxınlığı olan müəyyən dövlət qurumları əməkdaşları azərbaycanlıları mövqələrinə görə hədəfə alırlar, öz əməllərində azərbaycanlıları cəzalandırırlar. Aktiv ictimai fəallığı ilə seçilən, hətta müxalifət mövqeyində olan çox az sayda olan soydaşlarımız qəsdən xüsusi hədəf seçilib. Bu istisna deyil. Ola bilsin ki, Gürcüstanda ən böyük etnik azlıq olan azərbaycanlılarda hakimiyyətə

canlıdır deyə döyülsə, burada məkrli niyyətlərin olduğu görünür. Bu məsələyə ciddi yanaşmaq lazımdır".

Xəyal Bəşirov qeyd etdi ki, Gürcüstanda baş verən hadisələr həm də Avropa İttifaqının, Fransa kimi dövlətlərin regionda 3+3 formatlı əməkdaşlıq platformasının qurulmasının qarşısını almaq üçündür. Çünki bilirlər ki, Rusiya, Azərbaycan, Türkiyə, İran, Gürcüstan və Ermənistandan ibarət 3+3 formatı meydana gələrsə, Avropa dövlətləri, xüsusilə Fransa Cənubi Qafqaza istədikləri şəkildə müdaxilə və təsir etmək imkanlarını itirə bilərlər: "Azərbaycan 3+3 formatında maraqlı olan dövlətdir. Çünki Azərbaycan Cənubi Qafqazda sülhün, sabitliyin, əməkdaşlığın tərəfdarıdır. Gürcüstan hökuməti də əslində bunda maraqlıdır. Ancaq kənar güclər Gürcüstanı imkan vermək istəmir, Gürcüstanı regionun böyük dövlətlərindən olan Rusiya ilə tamamilə düşmən vəziyyətinə gətirməyə çalışırlar. Proseslərdə azərbaycanlı və rus amilini mənfi formada qabartmaq da bunun üçündür. Azərbaycanlı məhz milli mənsəbiyyətinə görə döyülmək, küçələrdə Rusiya bay-

raqıdır. Ancaq kənar güclər Gürcüstanı imkan vermək istəmir, Gürcüstanı regionun böyük dövlətlərindən olan Rusiya ilə tamamilə düşmən vəziyyətinə gətirməyə çalışırlar. Proseslərdə azərbaycanlı və rus amilini mənfi formada qabartmaq da bunun üçündür. Azərbaycanlı məhz milli mənsəbiyyətinə görə döyülmək, küçələrdə Rusiya bay-

raqının yandırılmasını təşkil etmək qətiyyətlərinə xüsusi əhəmiyyət verirlər, demokratiya uğrunda mübarizədən xəbərlər vermir. Ancaq məkrli qüvvələrin cəhdləri əbəddir. Azərbaycanlılarla gürcülər yüz illərdir bir yerdə mehriban şəkildə, dostluq-qardaşlıq şəraitində yaşayıblar və bundan sonra yaşayacaqlar".

□ **Etibar SEYİDAĞA, Yeni Müsavat**

Tərcüməçilər üçün ətli yemək

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Deyir, ölkəmizdə təzə xəstəlik yayılmışdır, ona mübtəla olanlara ət yemək olmazmış.

Belə yerdə deyiblər ki, bir üzümüz güləndə, o biri üzümüz ağlayır. Xəstəliyin yayılması pis olsa da, ət yeməyin qadağan edilməsi yaxşı haldır. Prinsipcə, bu dəqiqə millətin çoxu həmin xəstəliyə zor-xoş yoluxubdur - ətə qiyəti baxımından. Bu temada yaxşı ata sözü də var: "Verərsən ətədən-mətdən, İşlərəm bərkədən-bərkədən. Verərsən şordan-mordan, İşlərəm ordan-burdan". Yeni keçmişdə işlərin yaxşı getməsi üçün zəhmətkeşlərin ət yeməyi vacib idi. İndi vacib deyil. Xəstəlik yayılıb.

Ta keçib, bir dəne də özbək qardaşlarımızdan misal çəkək. Orada belə ata sözü var: "Qırx yaşacan quzu ye, qırxdan sonra quzunun yediyini ye". Həqiqətən, insan müəyyən yaşa gəlib çatandan sonra orqanizm ot-ələf, meyvə-tərəvəz yeməyi daha müsbət qarşılayır.

Hərçənd yemək-icmək temasında çoxlu miflər, əfsanələr, uydurmalar da dolaşır. Məsələn, Uinston Çörçillin erməni konyakını çox sevdiyi haqda rəvayəti hamımız eşitmişik. Ermənilərin yalançı reklamı sayəsində. Halbuki Çörçillin erməni konyakını cəmi 1 dəfə, Stalinlə Yalta görüşü zamanı içməsi təxminən məlumdur, qalanı boş söhbətdir. Hətta Çörçillin tərcümeyi-halını araşdıranlar bu işi xüsusi öyrənilər, məlum olub tamam uydurmadır.

Ötən yazımda da müjdə vermişdim, tendir çörəyimizin YUNESKO irsi siyahısına salınması haqda xəbər dolaşır. Orda belə siyahılar çoxdur, YUNESKO-da işləyən lotular acanda tərtib edib düşürlər dünya məmləkətlərinin canına. Ancaq bütün hallarda xoş xəbərdir. Ümid edək kiminsə ağlına gələr, Bakıda "Nənəmin tendiri" obyektlərinin bir böyründə də "YUNESKO-nun tendiri" açıqlar. Lazımdır. Fəaliyyəti genişləndirib tendir çörəyinin yanında motal pendirini də dünya mədəniyyəti irsi siyahısına salmalıyıq. Başqa mədəniyyətimiz yoxdur deyəsən. Kitab sərgisinə manisələri göndərmişdik keçən ay.

Yaxşı ağılıma gəldi, Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi təzəlikcə ləğv edildi. Bunun səbəblərini bizə izah edən olmadı. Mərkəz nəyisə yanlış tərcümə etmişdirmi? Yoxsa ora ayrılan qəpik-quruşa dövlət büdcəmizin daha kəskin ehtiyacı yaranmışdır? Bilmirik. Heç kim də bilmir. Onsuz ərəzidə baş verənlər uca millətə çox sonralar çatır və ya çatdırılır. Yaxud heç çatmır.

Ancaq tərcümə işi ciddi işdir və dövlətin belə ədəbi-bədii tərcümə mərkəzinə maliyyələşdirməyə davam etməyi yaxşı olardı. Mirmehdi Seyidzadə adlı şairimiz olub 20-ci əsrdə, onun zarafatla dediği şeir var: "Əyləşirəm hər cümə, Eləyirəm tərcümə. Çünki bu lazım olur, Xırda-xuruş xərcimə". Həqiqətən, SSRİ-nin bəzi dövrlərində Pasternak, Svetayeva, Əhməd Cavad kimi yazıçılar öz sözlərini yazmağa imkan, icazə tapmayanda tərcümə ilə dolanıblar, başlarını gırələyiblər. Yoxsa bizdə yarıdıcı adamlara bu qapını da bağlamaq lazım gəlmişdir? Nəse, çox qəliz məsələdir. Lap müqəddəs kitabda deyilən kimidir: "Bunun sirrini heç kimə açmadılar".

Yadımdan çıxmamış, bir gözəl film də var, "Tərcümənin çətinliyi" adlanır. 2003-cü ildə Sofya Koppolanın rejissorluğu, Bill Mürrey kimi gözəl aktyorun iştirakı ilə çəkilmişdir. Məsləhətdir baxasınız. Hərçənd adı aldadıcıdır, burada tərcüməçi peşəsi və bizim NK yanında TM barədə heç zad yoxdur. (Ola bilər var. Gərək təkrar baxım, bəzi detalları unutmuşam).

Təndiri saldıq, bəs tərcümə sənətimizi də YUNESKO irsinə daxil edə bilərikmi?

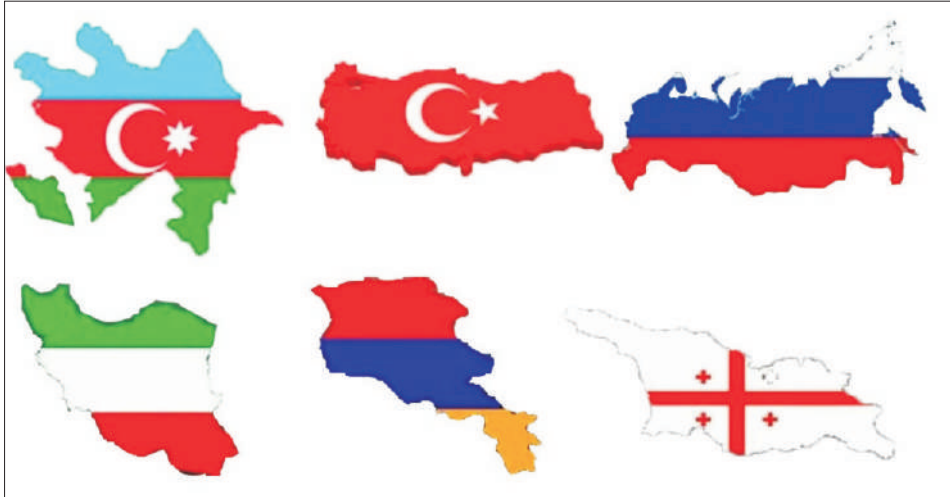
İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır.

İkinci Qarabağ savaşından sonra regionda sülh və əməkdaşlığın möhkəmlənməsi, bölgədə sabilliyin təmin edilməsi üçün müxtəlif variantlar təklif edildi. Bunlardan ən pragmatiki və bölgə üçün uzunmüddətli sülhü, əməkdaşlığı, təhlükəsizliyi təmin edəcək 3+3 formatı idi.

Azərbaycanın dövlət başçısının irəli sürdüyü ideya qardaş Türkiyənin rəhbərliyi tərəfindən də dəstəkləndi, eyni zamanda Rusiyanın da müsbət münasibəti oldu. Bu mənada ideyanın gerçəkləşməsi istiqamətində 2022-2023-cü illərdə müxtəlif görüşlər keçirildi, lakin nəticə olmadı. Prosesi tormozlayan əsas səbəblərdən biri də Gürcüstan-Rusiya münasibətləri ilə bağlı oldu. Gürcüstan həmin dövrdə Qərbin təsiri ilə Rusiyanın olduğu formatda yer almaqdan imtina edirdi. Lakin indi şərtlər dəyişib, Gürcüstan Qərbin boyunduruğundan çıxıb, müstəqil siyasət yürütməyə, bu kontekstdə Rusiya ilə münasibətləri yaxşılaşdırmağa çalışır.

Rusiyanın birinci diplomati Sergey Lavrov isə yaxın keçmişdə bildirib ki, bu platformanın qapıları Gürcüstan üçün də açıqdır və Tiflisin iştirak etməsi zəruri hesab olunur. Gürcüstanın bu formatda iştirak etməsinə dair çağırışlar təkcə Rusiyadan deyil, həm də Türkiyədən də dəfələrlə səsləndirilib. Ancaq Gürcüstan hökuməti Rusiyanın bölgədəki hərbi varlığı və işğalına görə bu əməkdaşlıqdan imtina davam etdirir. Bu formatda indiyədək xarici işlər nazirlərinin Moskva, Tehran və İstanbulda üç görüşü keçirilib. Lakin Azərbaycan və Türkiyə istisna olmaqla 3+3 formatının iştirakçıları heç də hamısı eyni mövqeyi təmsil etmirlər. Halbuki beynəlxalq arenada olan mövcud vəziyyət tərəflərin müzakirələr aparmasını daha zəruri edir.

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin bugünlərdə deyib ki, Rusiya Cənubi Qafqaz ölkələri arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı əlaqəni genişləndirmək məqsədi daşıyan 3+3 formatını hərtərəfli struktura çevirmək üzərində işləyir. Qaluzin vurğulayıb ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin bütün sahələrdə normalaşmasına sadıq qalır. O, artıq öz effektivliyini sübut edən 3+3 platformasının əhəmiyyətini vurğulayıb. "Rusiya Cənubi Qafqazda davamlı sülh və sabitliyə nail olmaq üçün ölkələr arasında əməkdaşlığın koordinasi-

Azərbaycan yeni güc mərkəzində - 3 trilyon dollar, 331 milyon əhali...

Rusiya "altılıq" platformasını hərtərəfli struktura çevirmək üzərində işləyir; 3+3 formatında olan ölkələrin ümumi iqtisadiyyatı dünyanın 5-ci ən böyük ekonomik gücü deməkdir - Tiflis "daşı ətəyindən tökəcəkmiki"?

yası üçün 3-3 formatını effektiv bir mexanizm olaraq nəzərdən keçirir". Bunu da Rusiya XİN-in rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova açıqlayıb. Zaxarovanın bildirdiyinə görə, bu platforma regionda qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün bir fürsətdir. Xüsusilə ticarət-iqtisadi, nəqliyyat-logistika və mədəni-humanitar sahələrdə əməkdaşlıq potensialının böyük olduğu vurğulanır. Rusiya, İran, Türkiyə, Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanı birləşdirən bu platforma bölgədəki münasibətlərin həlli və sabitliyin təmin edilməsi üçün zəruri addım kimi qiymətləndirilir.

Yeni format təkcə siyasi və təhlükəsizlik deyil, həm də iqtisadi baxımdan böyük potensial vəd edir. Hesablamalara görə, 3+3 formatında olan ölkələrin ümumi iqtisadiyyatı 3 trilyon dollara yaxındır ki, bu da ABŞ, Çin, Yaponiya və Almaniyaadan sonra dünyanın 5-ci ən böyük iqtisadiyyatı deməkdir. Bu yeni format 331 milyon nəfər əhali ilə dünyada 3-cü, ərəzisi-nə görə isə birincidir. Bəs sanksiyalar altında olan Rusiya üçün böyük iqtisadi əhəmiyyət kəsb edən bu planı baş tuta bilərmi? Gürcüstan "daşı ətəyindən tökü" bu layihəyə qoşulacaqmı? Ermənistan necə, Rusiyanın olduğu regional platformada işti-

rakla bağlı hansı mövqə sərgiləyəcək? Onsuz da İrəvan Avrasiya İqtisadi Birliyində də var...

Professor Qabil Hüseynli bu layihənin reallaşmasını Zəngəzur dəhlizinin açılması aspektindən də perspektivli sayır. Onun sözlərinə görə, "altılıq" platforması region üçün dayanıqlı sülh və sabitlik anlamına gəlir. "Bu bölgənin öz "şengen zonası" olmaq fürsətləri yarana bilər. Çünki ölkələrin mədəni-tarixi, coğrafi bağlılıqları var. Türkiyə və Azərbaycan bu ideyanın gerçəkləşməsinin əsas həmmüəllifləridir. Rusiya və İran da əməkdaşlıqda maraqlıdır. Sadəcə, Gürcüstanı hansısa formada razı salmaq lazımdır. Əgər Moskva "Gürcü Arzusu" ilə anlaşıraqlı Abxazıyanın qaytarılmasına şərait yaratsa, tezliklə Tiflisi də 3+3 formatında görə bilərik", - deyir Q.Hüseynli belə proqnozlaşdırır. Onun fikrincə, Ermənistan da gec-tez bu platformaya gələcək və reallıqları dərk etməkdədir: "Paşinyan Türkiyə və Azərbaycansız iqtisadi açılışın mümkün olmadığını anlayır. Madam ki, bu həqiqəti qəbul edir, deməli, həm 3+3 formatında iştirak etməli, nəqliyyat kommunikasiyalarının blokadan çıxması və Zəngəzur dəhlizinin açılması üçün addımlar atmalıdırlar. Yerdə qalan öl-

kələrlə bağlı problem yoxdur. Əksinə, Rusiya və İran kimi sanksiya altında olan qonşularımızın bu platformaya daha çox ehtiyacı var. Çünki sanksiyaların yaxın illərdə aradan qaldırılması gözlənilir. Hətta Ukrayna böhranı atəşkəslə başa çatırsa belə, yenə Rusiyaya iqtisadi təzyiqlərin davamı gələcək".

Q.Hüseynliyə görə, bu formatın bir təşkilat kimi fəaliyyəti də gələcəkdə mümkündür: "Azərbaycan çoxşaxəli iqtisadi əməkdaşlıq siyasəti həyata keçirir. Biz hamı ilə bərabərhüquqlu əməkdaşlıq tərəfdarıyıq. Bu gün müxtəlif platformalarda iştirak edirik və regional layihələrin də genişlənməsini istəyirik. Sadəcə, bu prosese problem yaranan tərəflər var. Məsələn, Qərbi Ermənistanı Rusiyanın olduğu yerlərdən uzaqlaşmağa çağırır. Hərgah Rusiyasız Ermənistan iqtisadiyyatı məhv olar. Avropa Birliyinin, ABŞ-in verdiyi qəpik-quruşla Ermənistan saxlamaq olmaz. Baxın, ermənilər ruslara sanksiyalardan yayınmağa kömək edir, ticarət döviyyəsi 10 milyard keçir. O baxımdan, Ermənistan, eləcə də Gürcüstan 3+3 formatına gəlməlidir. Bundan özlərini izolasiyaya etsələr, itirən tərəf olacaqlar, biz 2+2 formatı da qura bilərik".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

• **revan və Bakı sülh sazişi** layihəsinin mətninin 90 faizini razılaşdırıblar. Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan deyib. O qeyd edib ki, prosesin başa çatdırılması və sözügedən sənədin imzalanması üçün qarşıda tələfləri ciddi iş gözləyir.

“Sülh müqaviləsi layihəsi üzrə müzakirələr davam edir, proses təklif-müzakirə məntiqi ilə irəliləyir”, - Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan sülh müqaviləsi prosesinin hansı mərhələdə olduğu sualını cavablandırarkən belə deyib. “Proses dayanmayıb. COP29-un Bakıda keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq, Azərbaycan tərəfi danışıqlarda fasilənin işin çoxluğu ilə əlaqədar olduğunu bildirdi. Amma biz müsbət mərhələdəyik və təklif-müzakirə-təklif məntiqindəyik. Müsbət dinamika var” - erməni mediası Simonyandan sitat gətirir.

Səsələnən bəyanatlara baxmayaraq, Ermənistanda revanşist əhval-ruhiyyənin artması

Paşinyanın 90 faizlik yalanı

Erməni baş nazir sülh razılaşmasının “faiz göstəriciləri”ni sürətli artırır, amma ortalıqda hər hansı bir nəticə yoxdur; ölkə rəhbərliyi realıq hissini itirib - NATO-ya və Aİ-yə üzlük üçün “Qarabağ şərti” nə deməkdir?

sülh müqaviləsinin müddəalarının razılaşdırılması ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlərdə “faiz göstəriciləri” yüksələn xətt üzrə artmaqdadır: “Bu ilin ikinci yarısından etibarən Paşinyan “faiz göstəriciləri”ni 70-dən 90-a qaldırıb. Amma ortalıqda hər hansı bir nəticə yoxdur, ola da bilməz. Məşhur deyimdə olduğu kimi, “şeytan detallarda gizlənir”. Sülh müqaviləsinin açar müddəası, yaxud his-

məkdir ki, bir müddə razılaşdırılmayıbsa, demək, bütövlükdə sülh müqaviləsi razılaşdırılmayıb. Ermənistanın NATO-ya üzlüyünə və bu xüsusda bəzi erməni siyasətçilərinin Azərbaycan torpaqları ilə bağlı səfsəfələrinə gəldikdə isə, bu, özünü təsəvvürləndirən başqa bir şey deyil. Ermənistanın NATO-ya üzlüyü, nəinki indi, hətta yaxın 20 il ərzində mümkün deyil. Bunun çoxsaylı sə-

rılması isə ən yaxşı halda şizofrenik təfəkkür tərzinin məhsulu hesab oluna bilər. Nə tarix, nə hüquq, nə demoqrafik realıq, nə də sadə məntiq belə bir müqayisəyə imkan vermir”.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu Azərbaycanla sülh sazişi mətninin 90 faizinin hazır olduğunu bildirməsinə reaksiya

Ovik Ağazaryan

Məxfi söhbəti mediaya yaydığı üçün qovuldu

Noyabrın 4-də Ermənistanın hakim “Mülki müqavilə” Partiyasından olan deputat Ovik Ağazaryan partiya sıralarından xaric edilib, həmçinin parlament fraksiyasından çıxarılıb. Amma eyni zamanda müstəqil deputat kimi mandatını qoruyub saxlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, Ağazaryanın “Mülki Müqavilə” Partiyasından çıxarılması ilə bağlı rəsmi qərar “deputatın qeyri-etik davranışı və qanunsuz bizneslə məşğul olması” ilə əsaslandırılıb.

Ağazaryanın problemləri bu ilin oktyabrında Ermənistanın İstintaq Komitəsinin o vaxtı rəhbəri Argişti Karamyanla mübahisəsindən sonra başlayıb. Bir neçə yüksək vəzifəli məmur kimi Karamyan da işdən çıxarılıb, münaqişədə iştirak edən Narek Zeynalyan deputat səlahiyyətlərindən istefa verib, lakin Ağazaryan baş nazirin açıq çağırışına baxmayaraq, bundan imtina edib. Nəticədə Ağazaryan partiyadan xaric edilib.

“Mülki müqavilə”nin parlament fraksiyasının rəhbəri Hayk Konjorian bildirib ki, Ağazaryan fraksiya iclaslarından və digər müzakirələrdən, o cümlədən dövlət təhlükəsizliyi məsələləri ilə bağlı dərc olunmayan məlumatları mətbuata sızdırıb. Konjorian hansı məlumatdan söhbət getdiyini dəqiqləşdirməyə də, sonradan parlamentin spikeri Alen Simonyan jurnalistlərə deyib ki, “Mülki müqavilə” Partiyasının qapalı iclasında Ağazaryan baş nazirle Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev arasında danışıqların təfərrüatlarını mətbuata “sızdırıb”.

Alen Simonyanın sözlərinə görə, vacib məlumatları mətbuata sızdırdığı üçün o, həmkarını öz əli ilə boğmaq istəyib: “Düzünü desəm, mən son vaxtlara qədər Ağazaryanı qorumaq üçün hər cür cəhd göstərmişəm. Amma “Mülki Müqavilə” Partiyasının idarə heyətinin iclasından sonra şəxsən mən onu boğmaq istədim... Cənab Ağazaryan əməlinə peşman deyildi, üstəlik, aqressiv idi”.

Bu arada Ovik Ağazaryanın özü də jurnalistlərlə söhbətində məxfi məlumatların sızması faktını təkrar edib. Deputat xatırladı ki, fraksiya iclaslarında ondan başqa 60-70 nəfər iştirak edir, onlardan hər hansı biri də bu məlumatları yayı bilərdi.

Ağazaryan etiraf edib ki, o, bəzən jurnalistlərə ictimaiyyətə açıqlanmayan məlumatları çatdırıb: “Lakin bu, heç də o demək deyil ki, mən məqsədyönlü və müntəzəm olaraq məxfi məlumatları sızdırısam”.

müşahidə olunur. Məsələn, Avropa Partiyasının rəhbəri Tigran Xzmalyan bildirib ki, “Kırımın müvəqqəti ilhaqı müqabilində Ukraynanın NATO və Aİ-yə üzlük” sxemi “Qarabağla bağlı” tətbiq edilə bilər.

Qərbyönlü mövqeyi ilə tanınan və Paşinyana kifayət qədər yaxın sayılan siyasətçi Tigran Xzmalyanın bu sərsəm açıqlaması şəxsi təşəbbüsü olmaya da bilər. Çünki Paşinyan da Ermənistan konstitusiyasında Qarabağla bağlı iddialarını hər cür bəhanə ilə dəyişmək istəmir. İrəvan KTMT-dən uzaqlaşır və Paşinyan son açıqlamasında “bizi orada qəbul edilən sənədlər maraqlandırmır və geridönüş yoxdur” deyib. Yene də absurd olsa da, belə anlaşıqlı ki, Ermənistanın Aİ və ya NATO-ya üzlüklə bağlı “Qarabağın adını hallandırmaq” kimi axmaq ideyaları var.

Paşinyan necə oldu ki, razılaşmanı 90 faizə çıxardı? Hansı şərti qəbul edib ki, indi də belə deyir?

Deputat Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, Nikol Paşinyanın

səsi davamlı və təminatlı sülhün əldə olunması üçün Ermənistan Konstitusiyasında müstəqillik bəyannaməsinə istinadən yer alan, eləcə də məhz bu konstitusion məqam əsas götürməklə Ermənistanın digər hüquqi-normativ aktlarına salınan ərazi iddiaları ilə bağlıdır”. **E.Mirzəbəyli əminliklə bildirdi ki, Ermənistanın hüquqi-normativ aktlarında Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları aradan qaldırılmadan bu ölkə ilə sülh müqaviləsinin imzalanması, mahiyyət etibarilə bu iddiaların qəbul edilməsi kimi anlaşıla bilər:** “Digər tərəfdən, Ermənistan Konstitusiyası bu ölkənin ana qanununa əsasən bütün dövlətlərlə əsasən və beynəlxalq müqavilələrdən üstün hüquqa malik olduğu üçün ərazi iddiaları aradan qaldırılmadan rəsmi İrəvanla imzalanmış sülh müqaviləsi, istənilən zaman kəsiyində bir tərəfli qaydada, məhz konstitusiyaya zidd olduğu əsas gətirilərək, ləğv oluna bilər. Digər tərəfdən, sülh müqaviləsi çoxsaylı müddəalardan ibarət olsa da vahid sənəddir. Bu o de-

bəbləri var”. **Deputat qeyd etdi ki, səbəblərdən biri də bu ölkənin ərazisində NATO üzü olmayan ölkənin hərbi bazasının yerləşməsidir:** “Rusiya ilə Ermənistanın arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, Gümrüdəki hərbi bazanın mövcudluq müddəti 2044-cü ildə başa çatacaq. Təbii ki, əgər müqavilənin müddəti uzadılmazsa... Başqa bir amil, NATO üzlüyü ilə bağlı qərarların konsensus yolu ilə verilməsidir. Bu isə o deməkdir ki, Türkiyənin razılığı olmadan, Ermənistanın NATO-ya üzlüyü mümkün deyil”. **E.Mirzəbəylinin sözlərinə görə, Ukraynanın NATO-ya üzlüyü isə o zaman mümkün ola bilər ki, bu ölkənin ərazi bütövlüyü ilə bağlı bütün problemlər öz həllini tapsın, ərazisində hər hansı bir müharibə, münaqişə halı olmasın:** “Bu, o deməkdir ki, Ukrayna Kırım da daxil olmaqla, öz ərazi bütövlüyünü təmin etməli, ya da hazırda Rusiyanın nəzarəti altında olan ərazilərinin itirilməsi ilə barışmalıdır. Kırımla Qarabağ arasında müqayisə apa-

verdi: “Halbuki bundan bir neçə həftə əvvəl Paşinyan mətnin 80 faizinin razılaşdırıldığını bildirmişdi. Paşinyan 10 faizlik həddi də keçə bilsə, gələn il ərzində sülh sazişini imzalamaq mümkün olacaq. Ancaq bunun üçün Nikol Paşinyan konstitusiyadan başlamalı, Azərbaycana ərazi iddiasını ehtiva edən bəndi əsas qanundan çıxarılmalıdır”.

E.Şahinoğlu qeyd etdi ki, Nikol Paşinyan Azərbaycanla sülh sazişi imzalamağa hazır olduğunu nümayiş etdirərkən Rusiya və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından narazılığını bir daha ortaya qoyub: “Paşinyan deyib ki, 2019-cu ildə, dost ölkələrdə onu Qərbin marioneti adlandırarkən, Qərbdə səslənən fikir və tələblərin əksinə olaraq, Suriyaya bir qrup həkim və istehkamçı göndərilib. Paşinyanın sözlərinə görə, Rusiyanın istəyi ilə Suriyaya kömək göndərilib. “Biz yeganə KTMT ölkəsi idik ki, müttəfiqimizin xahişinə cavab verdik” deyən Paşinyan ona işarə edib ki, təşkilatın digər üzvləri Rusi-

yanın xahişi ilə Suriyaya hərbi göndərməyib. Paşinyan başqa bir “sirrini” də üstünü açıb. Onun sözlərinə görə, Qərb Paşinyandan xahiş edib ki, Suriyaya missiya göndərməsin. Paşinyan bunu ona görə söyləyib ki, sonrakı mərhələdə o, Rusiyadan Azərbaycana qarşı hərbi dəstək istədikdə, Moskva buna müsbət cavab verməyib. Putin son çıxışlarının birində növbəti dəfə xatırladı ki, müharibə Qarabağda, yeni Azərbaycan ərazisində getdiyindən Rusiya Ermənistanla hərbi dəstək verə bilməzdi. Paşinyan Kremlin bu yanaşmasını hələ də qəbul etmək istəmir. Ona görə də Paşinyan bir daha bəyan edib ki, Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatındakı fəaliyyətini dondurub.

Politoloqun gözləntilərinə görə, Ermənistan KTMT ilə müqayisədə Avrasiya İqtisadi Birliyində üzlüyünə davam edəcək: “Çünki Ermənistan bu təşkilatdan faydalanaraq üzv ölkələrlə aşağı vergi və tariflərlə ticarət əlaqələrini genişləndirib. Buna baxmayaraq, Paşinyan Avrasiya İqtisadi Birliyinin növbəti sammitinin İrəvanda keçirilməsinin əleyhinə olub. O, bunu üzv ölkələrdən birinin liderini Ermənistanda görmək istəmədiyi ilə izah edib. Yəqin Paşinyan Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenkonu nəzərdə tutub”.

□ **E.Pasasoy, “Yeni Müsavat”**

Rulfat Səfərov təcridxanaya köçürüldü

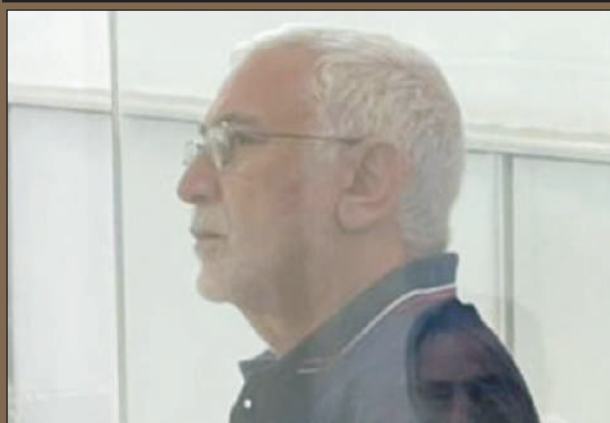
Hüquq müdafiəçisi Rulfat Səfərov Kürdəxanıdakı Bakı İstintaq Təcridxanasına köçürüldü.

Bu barədə onun vəkili bildirib.

Bineqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi Aytəkin İbrahimovanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Rulfat Səfərov barəsində 4 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Rulfat Səfərov dekabrın 3-də Natiq İmamquliyev adlı şəxsin şikayəti əsasında Bineqədi RPI-nin 5-ci Polis Şöbəsi tərəfindən şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

Bineqədi Rayon Polis İdarəsində ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 221.1 (xuliqanlıq) və 178.3.2 (dələduzluq-külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

“Şlyapa Zahid” barəsində yeni qərar

Müdafiə Nazirliyinin hazırda başqa cinayətə görə məhkəməsi gedən məşhur sabiq zabiti Zahid Niftəliyevin (Şlyapa Zahid) əvvəlki hökmündən verdiyi şikayətə baxılıb.

“Şlyapa Zahid” kimi tanınan Zahid Niftəliyev barəsindəki 8 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrumetmə ilə bağlı qərardan kasasiya şikayəti verib.

Ali Məhkəmədə İlqar Qılıçovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan olunub. Qərara əsasən, Zahid Niftəliyev və onunla birgə ittiham olunan Elsevər Niftəliyevin barəsindəki hökm qüvvədə saxlanılıb.

Qeyd edək ki, Z. Niftəliyev külli miqdarda rüşvət almaqla ittiham edilib. Tərtər Hərbi Məhkəməsi isə onun əməlini daha yüngül maddəyə tövsiyə edib. Hökmə əsasən, Niftəliyev 10 min manat cərimə cəzasına məhkum edilib.

Bundan sonra, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) başlanılmış yeni cinayət işi üzrə Zahid Niftəliyev həbs edilib. Gəncə Apelyasiya Məhkəməsinin yeni qərarı ilə isə “Şlyapa Zahid” 8 il 6 ay, onunla birgə ittiham olunaraq əvvəlki məhkəmədə bəraət alan “N” sayılı hərbi hissənin giziri Elsevər Niftəliyev 8 il azadlıqdan məhrum edilib.

İttihamları nə “Şlyapa Zahid”, nə də Elsevər Niftəliyev qəbul edir. Hər ikisi bəraət tələbi ilə Ali Məhkəməyə müraciət ediblər.

Qeyd edək ki, Zahid Niftəliyev DTX tərəfindən tutulduğu iş üzrə 42 milyon manat mənimsəmədə ittiham olunur. Hazırda həmin işlə bağlı məhkəmə araşdırması aparılır.

Zahid Niftəliyev Müdafiə Nazirliyinin sabiq baş qərar-gah reisi Nəcməddin Sadıkovun yaxın adamı kimi tanınır.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Almaniyaya nümayəndə heyətinin rəhbəri Frank Şvabe Azərbaycanı hücum üçün yeni “fakt” tapıb. Frank Şvabe torpaq qalmaqalına görə saxlanılan Rulfat Səfərovla bağlı araşdırmanı gözləmədən faktı dərhal siyasiləşdirərək münasibət bildirib. “Rulfat Səfərovun saxlanması Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasına qayıtmasına dair şərtləri yerinə yetirməyə hazır olmadığını göstərir. AŞ PA yanvarda buna cavab verəcək”, - deyir o, X platformasındakı hesabında yazıb.

İstintaqın yeni başlama- Dövlət Departamentinin sına baxmayaraq, ABŞ rəsmisi və ABŞ Senatının

ABŞ və Avropanın yenə “siyasi məhbus” iştirakası

Bədnam Frank Şvabe Azərbaycanı AŞ PA-nın gələn ay keçiriləcək sessiyası ilə “qorxudur”; Dövlət Departamenti və senatorun tələsik mövqeyi isə göstərir ki...

Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Ben Kardin Rulfat Səfərovu dərhal azad etməyə çağırıb.

Bəllidir ki, Şvabe Azərbaycanın bir il müddətinə AŞ PA-da səs hüququndan məhrum edilməsinin təşəbbüskarlarından biridir. Onun xüsusilə də Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə mövqeyi erməni lobbisinin “maddi təsiri” altında olduğuna şübhə yeri qoymur. Ötən ay almaniyalı deputat Azərbaycanın yanvar sessiyasında AŞ PA-dan uzaqlaşdırılacağı ilə təhdid etmişdi.

“Dünyanın altını və üstünü” bilən ABŞ-in tələsik və qərəzli mövqeyi isə göstərir ki, Qərb dairələri Azərbaycanda baş verən xırda hadisələri dərhal siyasiləşdirməkdə və Bakıya qarşı istifadə etməkdə maraqlıdırlar. Bu anti-Azərbaycan kampaniyasında Avropa və ABŞ arasında bir sinxronluq, ortaq mövqe də var.

Deputat Kamran Bayramov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bütün bunların Qərb ölkələrinin imperialist maraqlarından irəli gəldiyini söylədi: “Bu gün Qərbin, o cümlədən ABŞ-in Cənubi Qafqazda ziddiyyətli mövqeyi, davranışları özünü açıq şəkildə göstərir. Bu, təbii ki, həmin güclərin neoimperialist maraqlarından, hədəflərindən irəli gəlir. Çünki Cənubi Qafqazda baş verən proseslərə, münasibətlərin tənzimlənməsinə yanaşma Azərbaycanın və Ermənistanın maraqlarına, həmçinin demokratik dəyərlərə hesablanmayıb. Bu, ABŞ, Fransa kimi dövlətlərin bölgə ilə bağlı maraqları

na xidmət edir və addımlar da əsasən buna uyğun olaraq atılır”.

Deputat dedi ki, zaman-zaman ABŞ-in rəsmi şəxsləri, ayrı-ayrı dövlət qurumları Azərbaycana qarşı əsassız, uydurma ittihamlar səsləndirir: “Onlar Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq hüquqla tanınan haqlarına kobud şəkildə müdaxilə etməyə çalışır və bununla da əslində ABŞ dövlətinin mahiyyətini açıb ortaya qoyurlar. Bu dəfə isə özünəməxsus dirnaqarası bir fakt tapıblar. Rulfat Səfərovun konkret cinayət tərkibli əməllərə görə saxlanması hadisəsinə siyasi don geyindirmək istəyirlər. Halbuki bu şəxs xuliqanlıq və eyni zamanda dələduzluq hərəkətlərinə görə saxlanılıb və indi istintaq gedir. Ancaq Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Almaniyaya nümayəndə heyətinin rəhbəri Frank Şvabe isə istintaq hərəkətlərinin yekunlaşmasını gözləmir. Bu ona qətiyyətlə lazım deyil. Artıq indidən onlar Rulfat Səfərovu “siyasi məhbus” elan ediblər və hesab edirlər ki, Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasına qayıtması ilə bağlı üzərinə götürdüyü öhdəliklərə uyğun gəlmir və yanvar ayında bu məsələyə baxılacaq. Yeni Azərbaycanı indidən hədələyir ki, yanvar ayında AŞ PA-ya qayıdışınız mümkün olmayacaq və çox sinxron şəkildə onun bu davranışı ilə paralel şəkildə ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbərinin müavini də Rulfat Səfərovu siyasi məhbus elan edir və

hesab edir ki, onun həbsi Azərbaycanda guya ki, korruptsiya əleyhinə mübarizə, siyasi məhbusların hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlıdır. Hələ bu azmış kimi, “o, dərhal buraxılmalıdır” kimi tələblər səsləndirir. Heç onları qətiyyətlə maraqlandırmır ki, bu şəxs məhz konkret cinayət əməlinə görə saxlanılıb. Yeni artıq bu davranış istintaqın nəticələrinə bəri başdan təzyiq göstərmək mahiyyəti kəsb edir. Bu gün əgər ABŞ-in Dövlət Departamenti səviyyəsində Rulfat Səfərova siyasi məhbus adı verilsə, onda özləri özlərinə güzgüdə baxsınlar. Birləşmiş Ştatların artıq vəzifəsini təhvil verməyə hazırlaşan prezidenti Cozef Bayden tələm-tələsik bir qərar verdi və oğlunun əfvini həyata keçirdi. Halbuki oğlu konkret cinayət əməlinə ittiham olunurdu. Eyni zamanda onun narkoman kimi ad çıxardığı bəlli idi. Ancaq söylədi ki, oğlunu soyadına görə həbs ediblər. Bu, siyasi sifariş əsasında reallaşdırılıb. Yeni Cozef Bayden əslində etiraf edir ki, onun oğlu siyasi məhbusdur. Deməli, Birləşmiş Ştatlarda siyasi məhbus var və eyni zamanda hesab edir ki, məhkəmə siyasi sifariş yerinə yetirib. Əgər prezidentin oğluna münasibətdə bu baş veribsə, deməli, daha aşağı səviyyələrdə hansı siyasi sifarişlərin yerinə yetirildiyi və nə qədər siyasi məhbusun olduğunu hesablamaq elə də çətin deyil. Belə bir vəziyyətdə Birləşmiş Ştatların Dövlət Departamenti hansı məntiqə, hansı mənəvi haqla insan

hüquqlarından danışır? Bu gün Frank Şvabe kimi deputatlar Almaniyanın üz qarasıdır. Çünki onlar Almaniya kimi böyük bir Avropa dövlətinin strateji maraqlarını bir kənara qoyaraq erməni lobbisinin maliyyəsi ilə onlara xidmət edirlər. Bu şəxslər öz cəlbərinin mənfəətinə hər şeydən uca tuturlar”.

K.Bayramov əlavə edib ki, hazırda Avropa Parlamenti ilə korruptsiya sözü artıq sinonimləşib: “Eyni şeyi Avropa Şurası Parlament Assambleyası haqqında da artıq demək mümkündür. Çünki Şvabe kimi deputatlar bu parlamenti sözün həqiqi mənasında gözəndən salıb. Çox təəssüf ki, ABŞ və onun kimi dövlətlər əlaqələri, maliyyələşdirdikləri insanların köməyi ilə Azərbaycanın, eyni zamanda region ölkələrinin daxili işlərini kobud şəkildə müdaxilə etməyə cəhdlər göstərirlər. Onlar xalq-hakimiyyət birliliyinə zərbə vurmağa, hakimiyyətdən narazılıq mühiti formalaşdırmağa və bununla da hakimiyyətlərin iradələrinə təsir etməyə çalışırlar. Amma unudurlar ki, Azərbaycan 1990-cı illərin Azərbaycanı deyil. Azərbaycan vahid, güclü, müstəqil xarici siyasət yürütməyə, bunun sayəsində güclü iqtisadiyyat qurmağa qadir, yüksək idarəetmə və strateji düşünmə qabiliyyətinə malik müdrik Liderin rəhbərlik etdiyi dövlətdir. Azərbaycanla bu danışq tonu və bu ritorika ilə heç bir nəticə əldə etmək mümkün deyil”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Son günlər Bakı metrosunda qatarların gecikməsi ilə bağlı problemlər artıb. “Bakı Metropoliteni” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Bəxtiyar Məmmədov bunu sənişin çoxluğu ilə izah edir. Onun sözlərinə görə, hər vagon 300-dən çox sənişin tutumuna malikdir. Sənişin sayı isə günbəgün artmaqdadır.

“Bakı Metropoliteni” öz tutumundan daha artıq sənişin qəbul edir: “Bunun da belə olmasının səbəbi mövcud infrastrukturadan başlayır. Bakı şəhəri böyüyür və inkişaf edir. Bu da bir sıra təzadırla zəmin yaradır. Dünya praktikasına nəzər salsaq, metro-

Bakı metrosunun problemi yerin üstündədir

Ekspert deyir ki, həll yollarından biri bəzi avtobusların son dayanacağıının yerinin dəyişdirilməsidir

politendə sənişin daşıyan xətlər müstəqil hərəkət edə bilir. Onun öz elektrik deposu və infrastrukturunu olmalıdır. Lakin Bakı metrosunda əsas sənişin daşıyan “qırmızı” və “yaşıl” xətlər “28 May” stansiyasında birləşirlər. Həmçinin “Bakı Metropoliteni”nin 2 xəttinin cəmi bir deposu var. Bu da metropolitenin müvafiq normalarının pozulmasına səbəb olur. Əslində isə hər xəttin 20 km-dən bir öz elektrik deposu olmalıdır. Lakin bizim metropolitendə bu imkanlar yoxdur. Bizim metronun “qırmızı” və “yaşıl” xəttində 34 kilometrden bir elektrik deposu var. Bu səbəbdən də sənişin sıxlığı və müəyyən nüanslar olanda, hərəkət qrafiki pozulur.

Yeni anlaşılan odur ki, Bakı metrosunun problemi yerin altında yox, daha çox üstündədir... Yeni yerüstü nəqliyyatın problemidir.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvi”-yə danışan nəqliyyat eksperti Elməddin Muradlı deyir ki, Azərbaycanda metro şəbəkəsinin genişləndirilməsinə çox ciddi ehtiyac var: “Yerüstü nəqliyyatdan daha təhlükəsiz və daha rahat olan yeraltı nəqliyyatdır. Çünki heç bir yerdə kəsişməsi, işıqfor yoxdur, dayanmır və kiməsə yol vermir. Ümumilikdə metro rahat və təhlükəsiz sənişindəşımaya növüdür. Təəssüf ki, Azərbaycanda metro şəbəkəsi çox zəif qurulub.

Keçmiş MDB məkanında SSRİ-nin tərkibində olanda Azərbaycana qarşı bu sahədə ögey münasibət olub. Bakının ərazisi Ermənistanın paytaxtı İrəvandan 12 dəfə böyükdür, əhali də çoxdur. Lakin İrəvanda, Kiyevdə və Tiflisdə metrostansiyaların sayı Bakıdan daha çoxdur. Göründüyü kimi, Bakıya qarşı həmişə ögey münasibət olub. Bakıda metro stansiyalarını yalnız o məqsədlə tikiblər ki, fəhlələr neft buruqlarına rahat gedib gəlsinlər və neft çıxarsınlar. Bir sözlə, Bakıda sistemli iş görülməyib. Metro stansiyalarının qurulma şəbəkələrinə nəzər salın: “İçərişəhər” sonuncu xətt olur. Qara Qarayev istiqamətində, 20-ci sahədə, Bayıl xeyli sayda insan yaşayır, amma metro yoxdur. Həmçinin Sumqayıt-Abşeron və Xırdalan istiqamətində metro xətti yoxdur. Buna görə də Bakı şəhəri üçün 60-a yaxın metro stansiyası lazımdır. Bakının Baş planında nəzərdə tutulur ki, 2040-cı ilə qədər bu rəqəm 46-47-yə çatdırılsın. Bundan sonra 20 yeni metro stansiyası tikilsə, çox böyük dəyişiklik olacaq. “Koroğlu” nəqliyyat mübadilə məntəqəsi”ndə Bakı Nəqliyyat Agentliyi çox ciddi səhvə yol verdi. Bakı kəndlərindən gələn bütün avtobusları həmin məntəqəyə yığdı. Həmin məntəqəyə eyni anda 10 avtobus daxil olanda və onların hərəsindən 50 nəfər düşəndə, bu, 500 nə-

fər sənişin deməkdir. 500 nəfər eyni vaxtda metroya daxil olanda onun bu qədər sənişini daşımağa gücü çatmır. O zaman “Bakı Metropoliteni” də bu məsələnin onlarla müzakirə edilmədiyini etiraf etdi”.

Ekspert bildirir ki, sənişinlərin çoxluğu və axın etməsinin də müəyyən həll yolları var. Həll yollarından biri odur ki, bəzi avtobusların son dayanacağı “Koroğlu” stansiyası yox, “Qara Qarayev”, “Neftçilər” olsun: “Əvvəl elə idi deyə, “Koroğlu”da o effekt yaşanmırdı. “28 May” stansiyasında da bu hal yaşandı. Çünki “28 May” nəqliyyat mübadilə məntəqəsi artıq işə düşüb və “Koroğlu”da yaşananların eynisi baş verir. Nəticədə bir dəfəyə xeyli sayda sənişin daşınmasına Bakı metrosunun gücü çatmır. Mən bir ay öncədən bu problemlərin yaşana-çağını deyirdim. Çünki həmin ərazi “qaynar nöqtədir”. Buna görə də avtobusların son dayanacağı fərqli-fərqli yerlərdə olmalıdır. Bu məsələlər riyazi hesablama əsasında həll oluna bilər. Xronometraj aparmaq, sorğu keçirmək, gündəlik kameraların nəticələrinə baxmaq lazımdır. İzləmək lazımdır ki, pik və qeyri-pik saatlarda metroya nə qədər adam daxil olur və s. Onun əsasında intervalı elə təyin etmək olar ki, sıxlıq yaşanmasın. Bunları təhlil etmək çətin deyil.

2040-cı ilə qədər 20 stansiyanın tikiləcəyini fantastik göstərici kimi qəbul edərim. Ola bilsin ki, qonşu ölkələrin təcrübəsindən istifadə etsin. Məsələn, orada il ərzində 3 stansiya istifadəyə verilir. Bizdə də 16 il ərzində 20 stansiya tikəcəklərsə, deməli, il ərzində 2-3 stansiya istifadəyə verilecək. Bizdə isə çox pis təcrübə var. Bir stansiyanı ən tez 3 ilə təhvil verirlər. 8 Noyabr stansiyası 10 ilə başa gəldi. Halbuki razılaşmada Ceyhun Səlimov küçəsinin bağlanması üçün 3 illik icazə alınmışdı. Nəticədə Tiflis prospekti çökdü. Yalnız stansiya açıldıqdan sonra yolun yükü azaldı. Hazırda bir neçə stansiyanın tikintisi müəyyən səbəblərə görə dayanıb.

Xatırladaq ki, dekabrın 4-ü axşam saatlarında Bakı metrosunda nasazlıq yaranıb. Belə ki, “yaşıl xətt” üzrə “Əhmədli”-“Dərnəgül” marşrutu ilə hərəkət edən qatar “28 May” stansiyasında olarkən maşinist nasazlıq ehtimalı ilə qatara sənişinsiz baxış keçirilməsini tələb edib. Bu səbəbdən “28 May” stansiyasında sənişinlər düşürülüb. Sıxlığı tənzimlənməsi bir saat davam edib.

“Bakı Metropoliteni” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mətbuat katibi Bəxtiyar Məmmədov deyir ki, qatardakı texniki nasazlıqla bağlı komissiyanın xüsusi araşdırma iclası olacaq: “Metropolitenə bir qayda olaraq istəni-

olaraq, sənişinlərin vaqonlardan düşürülməsi uzun vaxt aparıb.

Qatardakı nasazlıqla bağlı deyim ki, həm köhnə, həm də yeni nəsil qatarlarımızda müasir sistemlər quraşdırılır. Bu sistemlər bəzi nasazlıqları öncədən xəbər verir. Dünən də maşinist ötürücüdən bu məlumatları alıb və təlimat qaydalarına uyğun olaraq sənişinləri dərhal düşürüb. Hazırda ötürücüdə baş vermiş yanlış göstərmə araşdırılır. Əsas problem odur ki, “28 May” stansiyası “yaşıl” və “qırmızı” xətlərin kəsişərək birləşdiyi stansiya olduğundan bu hadisə nəticəsində “Dərnəgül” və “İçərişəhər” istiqamətində əsaslı yubanmalar olub. Bakı şəhərinin Baş planına uyğun olaraq xətlər mütləq ayrılmalı, yeni stansiyalar inşa olunmalıdır. Xüsusən Nərimanov elektrik deposundan başqa Dərnəgül elektrik deposu da inşa olunmalıdır ki, Dərnəgüldən Əhmədli stansiyasına qədər olan sahədə problemlər yaranmasın”.

□ **Səhənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Taksi sürücüsü bıçaqlandı

Gəncədə taksi sürücüsünü bıçaqlayan şəxs tutulub. APA məlumat verir ki, Gəncə Şəhər Baş Polis İdarəsi əməkdaşlarının keçirdikləri müvafiq tədbirlər nəticəsində şəhər sakini C.Həsənova kəsici-deşici alətlə xəsarət yetirməkdə şübhəli bilinən şəhər sakini, əvvəllər məhkum olmuş 1980-ci il təvəllüdlü Azər İsgəndərov saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib.

Qeyd edək ki, hadisə şəhərin “Natavan 2” yaşayış massivi adlan ərazisində qeydə alınıb. Belə ki iki nəfərin arasında düşən mübahisə zamanı 1991-ci il təvəllüdlü C.Həsənov bıçaq xəsarəti alıb. Yaralı xəstəxanaya yerləşdirilib, dərhal əməliyyat edilib. Onun vəziyyətinin orta-ağır olduğu bildirilir. Xatırladaq ki, hər iki şəxs taksi sürücüsü olub. Faktla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

Sənişinin ölümünə səbəb olan sərxos sürücü həbs edildi

Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsində qəza törətməkdə təqsirləndirilən Sənan Quliyevin cinayət işi üzrə məhkəmə iclası başa çatıb. Hakim Mikayıl Məmmədovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm oxunub. Məhkəmənin hökmü ilə S.Quliyev 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Təqsirləndirilən şəxs məhkəmə iclası zamanı həbs olunub.

İttihama görə, hadisə 29 aprel 2024-cü il tarixdə, saat 23 radələrində Şəmkir rayonu, Mahmudlu kəndində qeydə alınıb. Belə ki, Sənan Quliyev sərxos vəziyyətdə idarə etdiyi BMW markalı maşınla hərəkətdə olarkən idarəetməni itirib və nəqliyyat vasitəsi avtoyolun məntəqəsinə çırpılıb. Nəticədə avtomobilin qabaq sənişin oturacağında əyləmiş Aslan Kirov ölüb. Hadisədən sonra Sənan Quliyev saxlanılaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Bakıda yağış, rayonlarda qar yağacaq

Dekabrın 6-na gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən xəbərdən, Bakıda və Abşeron yarımadasında gün ərzində bəzi yerlərdə fasilələrlə yağış yağacağı gözlənilir. Axşam ayrırı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli olacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 5-7° isti, gündüz 8-11° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 772 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət 80-85 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin axşam bəzi şərq rayonlarında az yağıntılı olacağı, axşam yüksək dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 1° şaxtadan 4°-dək isti, gündüz 8-12° isti, dağlarda gecə 6-11° şaxta, gündüz 3° şaxtadan 2°-dək isti olacaq.

OCCPR-in (Mütəşəkkil Cənabətçilik və Korrupsiya Araşdırmaları Layihəsi) ABŞ-a bağlı olduğu, "jurnalistika" adı altında ölkələrin daxili işlərinə qarışmaq və təzyiq etmək üçün istifadə edildiyi böllü idi. Xarici mediada yayımlanan araşdırmalarda bu fakt çıpaqlığı ilə ortaya çıxdı. "Dropsite-news.com" resursunda "Jurnalistika nəhəngi büdcəsinin yarısını ABŞ hökumətindən alır" başlıqlı məqalə dərc olunub.

Ryan Grim, Ştefan Candea və Nikolas Leontopoulosun müəllifi olduğu məqalədə OCCPR-in mənsubluğu, maliyyə mənbələri, əsl məqsəd və məramı ifşa edilir. İndiyə qədər OCCPR-in büdcəsi Avropa İttifaqı, Avropa ölkələri, xüsusilə ABŞ-dan aldığı vəsait hesabına formalaşdırılıb. Bu araşdırmalar təsdiq edir ki, OCCPR-in Azərbaycanla bağlı apardığı "araşdırmalar" yalan məlumatlara əsaslanıb və şantaj məqsədi daşıyır. Hədəf Azərbaycana təzyiq etmək və ABŞ-ın maraqlarının təmin edilməsinə nail olmaq olub. İndiyə qədər Azərbaycan mediasında bununla bağlı araşdırmalar aparılıb və faktlar ortaya çıxmışdır. Ancaq Qərb mediasının özünün apardığı geniş araşdırma həmin faktları daha sübuta yetirdi. Ekspertlərə görə, OCCPR təşkilatının bağlı olduğu yer USAİD-dir. Görünən odur ki, erməni lobbisi uzun illər sözügedən təşkilat üzərindən Azərbaycana təzyiq etməyə çalışıb. Həmin prosesdə daxilən olan azərbaycanlı jurnalistlər də olub.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov Qərbin imperiya və müstəmləkə təcükürünün dəyişmədiyini vurğuladı: "Qərb özündən kiçik

bildiyi ölkələri asılı vəziyyətdə saxlamaq üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Bu sırada ən yaxşı vasitələrdən biri həmin ölkələrdə yerli mətbuatda öz tərəfdarlarını tapmaq və bu yolla ölkələrə təzyiq göstərməkdir. Azərbaycan da bu sırada istisna deyil. ABŞ və AB artıq illərdir ki, Azərbaycanda müxtəlif media qurumlarını maliyyələşdirərək onlar vasitəsilə ölkəmizə qarşı xüsusi kampaniya aparırlar. Lakin Azərbaycan hökuməti zaman-zaman Qərbin toruna düşüb öz ölkəsinin gerçəkliklərini bir kənara qoyaraq ona qarşı çıxış edən media qruplarını ifşa edir.

Qərb maliyyələşdirdiyi xüsusi institutlar vasitəsilə Azərbaycan kimi ölkələrə bu şəkildə təzyiq göstərməklə bu ölkələrdə öz maraqlarını reallaşdırmağa çalışır. Bu şəkildə inkişaf etməkdə olan ölkələrə göstərilən təzyiqlərin XXI əsrdə heç bir faydası yoxdur. Çünki dünya dəyişir. ABŞ və Avropa Birliyi anlamalıdır ki, dünya onların düşündüyü kimi yalnız böyük güclərdən ibarət deyil. Dünya dəyişir və indi öz müstəqilliyinə hörmət edən ölkələr onlara qarşı bu şəkildə törədilən təxribatlara layiqli cavab verməkdən qətiyyətlə çəkinmirlər. Çox təəsüf ki, qərbin imperiya və müstəmləkə təcükürü dünyanın sürətlə dəyişdiyini indiki zamanda yerində sayır və dəyişmək istəmir. Ancaq görünən budur ki, artıq bu təcükürün tarixin zibilliyinə atılması zamanı yetişib..."

Ana Vətən Partiyasının sədr müavini, deputat Günay Ağamalı sözünə görə, **II Qarabağ müharibəsindən sonra ABŞ-ın Azərbaycana qarşı artan qərəzli siyasətinin şahidi olur**: "Keçmiş Minsk Qrupunun həmsədri Ermənistanı dəstəkləməklə regionda sabit-

Qərbin "araşdırmaçı jurnalistləri"nin ifşası

Təsdiq olunur ki, OCCPR-in Azərbaycanla bağlı apardığı "araşdırmalar" yalan məlumatlara əsaslanıb və şantaj məqsədi daşıyır

liyin əldə olunmasına süni əngəllər yaradır. Bununla yanaşı, rəsmi Vaşinqton müxtəlif təzyiq vasitələri ilə, xüsusilə media gücünün imkanları fonunda öz mənfi ritorikasını stimullaşdırır. ABŞ-da fəaliyyət göstərən OCCPR (Müasir İnsan Hüquqları Müşahidə Şurası) da Azərbaycanla bağlı qərəzli araşdırmalar aparmaqla tanınır. Sözügedən təşkilat Vaşinqtonun xarici siyasət kursu-

nun əsas təzyiq alətlərindən, insan hüquqları, demokratiya, azadlıqlar kimi anlayışlar üzərindən spekulasiya etməklə ölkələrin daxili işlərinə müdaxilə edir. Ümumiyyətlə, qərəzli araşdırma anlayışı kontekstinə görə dəyişə bilər və hər iki tərəf mütləq şəkildə öz arqumentlərini sübutlarla təqdim etməlidir. Lakin biz müşahidə edirik ki, OCCPR kimi təşkilatlar heç bir sübut göstərmədən,

sifariş əsaslı qarayaxma kampaniyası həyata keçirir. Bütün bunlar rəsmi Vaşinqtonun regional maraqlarından qaynaqlanan yanaşmalardır. Təbii ki, dima qarası Müşahidə Şurasının riyakar fəaliyyətində erməni lobbisinin də təsiri dənilməzdir. ABŞ siyasi dairələrinin və ayrı-ayrı şəxslərin erməni lobbisi qruplarından aldığı qonorlar bir çox hallarda Vaşinqton tərəfindən Azərbaycanın

marlaqlarına zidd qərar və bəyanatların səsləndirilməsi ilə nəticələnib. Yaxın keçmişdə Azərbaycan COP29 kimi global əhəmiyyətli mötəbər bir tədbirə yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdi və global müstəvidə fəal siyasi rolunun olduğunu bir daha sübut etdi. Əldə etdiyimiz uğurlar bizə düşmən münasibət bəsləyən dövlətləri və siyasi dairələri narahat edir. Elə bu səbəbdən qarşılaşdığımız qarayaxma kampaniyalarının sayında və kəmiyyətində artım müşahidə olunur.

Azərbaycanın beynəlxalq arenada milli maraqlarını qorumaq üçün göstərdiyi diplomatik səy və balanslaşdırılmış xarici siyasət strategiyası Ağ Evin ürəyincə deyil. Görünən odur ki, OCCPR kimi təşkilatların məkrli yanaşmaları son deyil və davam edəcək. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan güclü və sarsılmaz iradəyə malikdir və cənab Prezident İlham Əliyev ölkəmizin milli maraqlarını bütün sferalarda layiqincə təmsil edir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

MSK sədrinin "dəvət etmədik" açıqlamasına dəstək

Partiya funksioneri: "Qərbin bir sıra təşkilatları əsassız iddialar ortaya qoyur, xalqın iradəsinə zidd olaraq seçkiyə mənfi rəy verir"

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənəhovun bələdiyyə seçkilərinə heç bir beynəlxalq müşahidəçi dəvət edilməyəcəyi haqda dedikləri müzakirə mövzusunda çevrilib. MSK sədri bildirib ki, bələdiyyə seçkiləri daxili məsələdir: "Kim müraciət etsə, biz qəbul edəcəyik, amma müşahidəçi dəvət etməyəcəyik".

Yeni Azərbaycan Partiyasından (YAP) olan deputatı Elman Nəsirov "Turan"a bildirib ki, bələdiyyə seçkilərinə beynəlxalq aləmdə də çox ciddi səviyyədə maraq olmur: "Təbii ki, prezident seçkisinə, parlament seçkilərinə beynəlxalq reaksiya, beynəlxalq təşkilatların həmin prosesi diqqətlə müşahidə etməsi anlaşılandır. Amma bələdiyyə seçkilərinin müşahidəsində beynəlxalq təşkilatlar həttə ayrı-ayrı illərdə iştirak etsələr də, onlar üçün bu, xüsusi maraq doğurmayıb, ciddi fəallıqları da olmayıb".

E.Nəsirova fikrincə, bu baxımdan, MSK sədri M.Pənəhovun fikri doğrudur: "Hər şey müqayisədə ortaya çıxır. Əgər beynəlxalq müşahidəçilər xüsusi maraqla bu prosese qatılmaq istəsələr, onda biz tərəfdən də analoji addımlarımızın atılması məntiqlidir".

REAL sədri Natiq Cəfəri bundan əvvəl bələdiyyə seçkilərini müşahidə etmək üçün beynəlxalq təşkilatlara dəvətlər olduğunu deyib: "Məgər parlament və prezident

seçkiləri ölkənin daxili seçkiləri deyilmi? Bu mənada həmin seçkilərlə bələdiyyə seçkiləri arasında fərq yoxdur. O biri seçkilərə beynəlxalq müşahidəçilər dəvət olunursa, deməli, bələdiyyə seçkilərinə də onları dəvət etmək lazım idi".

Vətəndaş Hüquqları İnstitutunun rəhbəri Bəşir Süleymanlı da bildirib ki, MSK sədrinin açıqlaması təəccüb doğurur: "Ötən bələdiyyə seçkilərində 15 ölkəyə, o cümlədən Avropa Şurasının Yerli və Regional Hökumətlər Konqresinə müşahidəçilik üçün dəvət göndərilmişdi. Bu ilin əvvəlində Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatını təsdiqləməyib. Düşünürəm ki, Avropa Şurasının sözügedən konqresinə dəvət göndərilmədiyinə görə digər ölkələrə də dəvəti göndərməyi məqsədəuyğun hesab etmədilər".

Bəs vacibdirmi beynəlxalq müşahidəçilərin gəlməsi? MDB-nin belə dəvət edilməməsi nə ilə bağlıdır?

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri, deputat Elşad Musayev "Yeni Müsavat"a

bildirdi ki, bələdiyyə seçkilərində xarici müşahidəçilərin iştirak edib-etməyəcəkləri ilə bağlı məlumata malik deyil: "Xarici müşahidəçilərin dəvət edilməsi Mərkəzi Seçki Komissiyasının səlahiyyətinə aiddir. Beynəlxalq müşahidəçilərin özlərinin iştirakla bağlı təşəbbüslərinin olub-olmadığı barədə isə məlumatsızam. Ən əsası yüksək səviyyədə, sakitlik və əmin-amanlıq şəraitində, azad, ədalətli seçki keçirməliyik. Beynəlxalq müşahidəçilikdən vacibi budur. Hər halda, MSK-nın da mövqeyində bu məqsəd rolunu oynayır. Bələdiyyələr dünyanın hər yerində

seçkiləri yerli özünüidareetmə orqanı kimi qəbul olunur. Çox istərdim ki, bu seçkilərdə bələdiyyələrin fəaliyyətini canlandırmaq, vətəndaşlarımıza layəqətlə xidmət edəcək, təşəbbüskar namizədlər qalib gəlsin".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, ölkədə keçirilən bütün seçkilərə beynəlxalq və yerli müşahidəçilər cəlb edilib. Azərbaycanda sonuncu seçkilər də şəffaf şəkildə keçirilib: "Düzdür, heç bir seçki ideal deyil. Müəyyən problemlər olur. Amma biz görürük ki, xırda

problemləri bəzi beynəlxalq təşkilatlar şişirdib süni şəkildə Azərbaycana qarşı əsassız təzyiq alətinə çevirməyə çalışırlar. Bəzi beynəlxalq təşkilatların müşahidəçiləri bəzən özünü burada müşahidəçi kimi deyil, tərəf kimi göstərirlər. Halbuki müşahidəçi tərəfkeşlik etməməli, qızışdırıcı mövqedə olmalıdır. Azərbaycana qarşı Qərbin bir sıra təşkilatları əsassız iddialar ortaya qoyur. Xalqın iradəsinə zidd olaraq seçkiyə mənfi rəy verilir. Təcrübə göstərir ki, o cür beynəlxalq təşkilatların müşahidə missiyalarının seçkini izləməməsi daha məqsədəuyğundur. Çünki seçkinin

necə keçməsinə asılı olmayaraq onlar obyektivlik nümayiş etdirməyi deyillər. Bəzi beynəlxalq təşkilatlar seçkiləri ölkələrdə qarışıqlıq yaratmaq fürsəti sayırlar. Biz seçkimizi keçiririk, o cür təşkilatlara isə fürsət verməyə ehtiyac yoxdur. Amma obyektiv şəkildə seçkini yüksək qiymətləndirən təşkilatlar da var. Sonuncu parlament seçkilərində Avropa Şurası istisna olmaqla, ATƏT və MDB müşahidəçiləri dəvət edildi. Parlament seçkilərində gördük ki, bəzi təşkilatlar əvvəlcədən hesabatlar hazırlamışdı. Seçkini müşahidə etmədən ittiham dolu bəyanatlar verdilər. Ola bilsin ki, həm də buna görə bu dəfə heç bir beynəlxalq və regional müşahidəçilər dəvət olunmadı. MDB müşahidə missiyasına gəlincə, görünür, onları buna görə dəvət etmədilər ki, əgər onlara dəvət göndərilseydi, ATƏT və digər beynəlxalq təşkilatları da dəvət etmək lazım olacaqdı. Ona görə də balans saxlanılırdı deyə bilərik. Beynəlxalq təşkilatlar öz yanaşmalarında obyektiv olsalar, Azərbaycan hamısını dəvət edərdi. Azərbaycan istəyir ki, seçkidə qərəzli mövqe olmasın, obyektiv olaraq mövqe və hesabatlar olsun. Bunu isə bir sıra beynəlxalq təşkilatlar etmir. Azərbaycanda bələdiyyə seçkilərində Milli Cəbhə Partiyası olaraq iştirak edəcəyik. Düşünürəm normal bir seçki olacaq. Seçkinin müşahidəçiliyini seçkidə iştirak edən təşkilatlar və namizədlər özləri həyata keçirirlər".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bakı əhalisinin şübhəli statistikası

Bakı şəhərində yaşayan əhalinin sayı 2024-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə görə 2 344 888 nəfər olub.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında bildirilib.

Bundan 1 150 030 nəfərini kişilər, 1 194 858 nəfərini qadınlar təşkil edib. Son illər Bakıda təxminən 2 milyondan çox adam yaşadığı haqda rəqəm demək olar ki, dəyişmir.

Amma bu, rəsmi rəqəmdir və Bakıda qeydiyyatda olan şəxsləri əhatə edir. Kimlərsə daimi, kimlərsə müvəqqəti əsaslarla burada yaşayır. Demograflar tərəfindən aparılan qiymətləndirmələr göstərir ki, Bakıda rəsmi rəqəmlərdə göstəriləndiyindən daha çox əhali məskunlaşıb. Ekspertlər qeyri-rəsmi mənbələrə əsasən, Bakıda əhali sayının 3-3,5 milyon nəfər aralığında olduğunu iddia edir.

Azərbaycanda urbanizasiya templəri vaxtilə çox güclü olub. Xüsusilə 2013-2018-cü illərdə Bakıya axın müşahidə edilib. Bəllidir ki, həmin dövrdə böyük iqtisadi layihələr çərçivəsində Bakıda çoxsaylı tikinti meydançaları vardı. Həmin iş yerlərində çalışa biləcək işçi qüvvəsi lazım idi. Həmin vaxt Bakıya axın başlamışdı.

2015-ci ildən sonra Bakıdakı tikinti bumu sönməyə başladı, urbanizasiya templəri zəiflədi. Amma paytaxtdan bölgələrə geri dönüş (deurbanizasiya) edənlərin sayı o qədər də çox deyildi. Ekspertlərə görə, Bakıda sənədsiz evlər problem olaraq hələ də qalmaqdadır və bu əhalinin sayının rəsmi statistikasında özünü göstərir. Qeyd edək ki, təxminən 300 minə

qədər keçmiş məcburi köçkünün əksəriyyəti Bakı və Bakıtrafında hələ də yaşayır.

Bakıda deurbanizasiya mümkündürmü? Bakı gündən-günə yaşamaq üçün bahalı şəhər olur, bu, əhalinin geri qayıdışına təsir edə bilərmə?

Mütəxəssislər qeyd edir ki, Bakıda deurbanizasiya (şəhərdən kəndə köç) müəyyən şərtlərdə mümkündür. Lakin bunun baş verib-verməməsi bir neçə faktordan asılıdır:

1. Yaşayış xərclərinin artması. Bakıda həyatın getdikcə bahalaşması, xüsusən mənzil kirayəsi, ərzaq, kommunal xərclər və nəqliyyat xərclərinin artması əhalinin şəhəri tərk etməsinə təsir edə bilər. Daha sərfəli və sakit həyat şəraiti axtaran insanlar ətraf rayonlara və kəndlərə köçə bilər.

2. Kənd təsərrüfatının inkişafı. Əgər hökumət kənd təsərrüfatına və regionların inkişafına daha çox diqqət ayırsa, kəndlərdə yeni iş yerləri yaransa, insanlar şəhəri tərk edib geri qayıda bilər. Hazırda kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatın daha az gəlirli sektoru olduğundan, bu, şəhərdən köçmək istəyənlərin sayını məhdudlaşdırır.

3. Texnologiya və uzaqdan iş. Rəqəmsal texnologiyaların inkişafı ilə uzaqdan işləmək daha geniş yayılır. Bu, bəzi insanlar üçün şəhərdən kənarda yaşamağı cəlbəedici edə bilər, çünki şəhərin təklif etdiyi imkanlarına fiziki olaraq yaxın olmaq vacib deyil.

4. Urbanizasiya mədəniyyəti. Bakı yalnız iş imkanlarına görə yox, həm də mədəniyyət, təhsil və sə-

hiyyə xidmətləri kimi şəhər üstünlükləri ilə cazibədarır. İnsanlar şəhər həyatından tamamilə imtina etmək istəməyə bilər, xüsusən də kənd və rayonlarda bu xidmətlərin keyfiyyəti aşağı səviyyədədirsə.

5. Siyasət və təşviqlər. Hökumət əgər bölgələrə köçü təşviq etmək üçün xüsusi proqramlar (məsələn, kəndlərdə evlərin subsidiya ilə satılması, kreditlərin təklif edilməsi və ya vergi güzəştləri) yatarsa, bu, əhalinin şəhərdən kənara köçməsinə sürətləndirə bilər.

Beləliklə, Bakıda deurbanizasiya tamamilə mümkün görünür, lakin bu proses əsasən iqtisadi, sosial və siyasi amillərdən asılıdır. Hazırda Bakının bahalaşması müəyyən bir təbəqəni şəhəri tərk etməyə məcbur edə bilər, lakin bu, daha çox Bakı ətrafındakı qəsəbələrə köç kimi özünü göstərə bilər, tamamilə kənd həyatına keçid kimi deyil.

Uzunmüddətli perspektivdə isə balanslı regional inkişaf və kəndlərdə həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması deurbanizasiyanı daha real edə bilər.

Mövzu ilə bağlı millət vəkilli, **iqtisadçı alim Vüqar Bayramov** "Yeni Müsavat"a danışib. Millət vəkili qeyd edib ki, urbanizasiya prosesi əksər ölkələrdə müşahidə edilir: "Vətəndaşların iri şəhərlərə daha çox meyilli olması bu gün nəinki inkişaf etməkdə olan, həmçinin inkişaf etmiş ölkələrdə də müşahidə edilən bir tendensiya. Amma təbii ki, xüsusən də bölgələrə daha çox vətəndaşın üz tutması və ya bölgələrdə qalıb yaşaması urbanizasiya prosesinin ləngiməsi bə-

ximindən vacibdir. Yeni deurbanizasiya prosesi həm də iqtisadiyyatın balanslı inkişafı baxımından çox vacibdir".

Vüqar Bayramov qeyd edib ki, bir neçə əsas məqam var ki, onlar deurbanizasiya prosesinə dəstək ola bilər: "Onlardan ən vaciblərindən biri bölgələrdə ixtisaslı kadrların işə təminatının genişlənməsi və daha çox ixtisaslı kadrlar üçün iş yerlərinin yaradılmasıdır. Çünki bu, nəticə etibarilə ixtisaslı kadrların bölgələrdə yaşamasına, deurbanizasiya prosesinin genişlənməsinə və urbanizasiya prosesinin səngiməsinə səbəb ola bilər.

Eyni zamanda sosial xidmətlərə çıxışın genişləndirilməsi və sosial xidmətlərin miqyasının artırılması da deurbanizasiya prosesi baxımından vacibdir. Çünki müşahidələr göstərir ki, urbanizasiya prosesi təkcə sosial səbəblər deyil, həm də yeni xidmətlərə çıxış imkanları və infrastruktur kimi amillərlə bağlıdır. Bu baxımdan, sosial xidmətlərin inkişafı, fərqli sektorlara sərmayenin bölgələrə cəlb edilməsi və müxtəlif xidmətlərin təklif edilməsi mümkün ola bilər. Bu da, nəticə etibarilə, deurbanizasiya prosesinin genişlənməsinə və urbanizasiya prosesinin ləngiməsinə səbəb ola bilər".

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri isə qeyd edib: "Bakı əhalisinin təbii yolla azalmasının yeganə yolu regionların inkişaf etdirməkdir. Bunun başqa yolu yoxdur. Bütün iqtisadi, sosial və mədəni infrastruktur və fürsətlər Bakıda cəmləşib-sə, Bakının əhalisi artmağa davam edəcək. Bunun qarşısını almaq üçün böyük bir fürsət yaranıb: işğaldan azad edilmiş torpaqlara köçün düzgün, dürüst və məntiqli təşkili Bakının da deurbanizasiyasına ciddi təsir göstərə bilən amillərdən biri ola bilər.

Bunun üçün nə lazımdır? İqtisadi, mədəni və sosial infrastrukturun, eləcə də fürsətlərin regionlara paylanması tələb olunur. Burada dövlətin görməli olduğu çoxlu işlər var. Məsələn, bəzi dövlət və hökumət idarələrinin Bakı şəhərində

Şagirdlər niyə bir-birinə xəsarət yetirir?

Əsas səbəblərdən biri kriminal aləmə meylliliyin olmasıdır

Xəbər verdiyimiz kimi, Bakı şəhəri 329 nömrəli tam orta məktəbdə tənəffüs vaxtı X sinif şagirdi digər şagirdə kəsici alətlə xəsarət yetirib. Şagird hər iki əlin kəsilmiş yarası diaqnozu ilə Kliniki Tibbi Mərkəzə hospitalizasiya olunub. Hazırda vəziyyəti orta ağır qiymətləndirilir.

Qeyd edək ki, son zamanlar bu cür hadisələr tez-tez təkrarlanır. Psixoloqların fikrincə, yuxarı sinif şagirdləri yetkinlik dövrünə qədəm qoyduqları üçün daha aqressiv olurlar. Cinsi yetişkinlik dövründə onların davranışlarında müəyyən uyğunsuzluqlar müşahidə edilir. Həddindən artıq emosionallıq, əsəbilik, ətrafdakı insanlara qarşı laqeyidlilik, yekəxanılıq kimi davranışlar üzə çıxır. Ailədaxili münaqişələr, valideynlərin onlarla kobud rəftarı bu yeniyyətəmələrdə aqressiyanın pik həddə çatmasına səbəb olur.

Təhsil eksperti Elşən Qafarov Bakupost.az-a bildirib ki, bu gün orta məktəblərin təlim-tərbiyə prosesində mövcud olan ən əsas problemlərdən biri də şagirdlər arasında dava-dalaşa, kriminal aləmə meylliliyin olmasıdır: "Bu gün məktəblərimizdə sinif yoldaşına ağır xəsarətlər yetirən, vuran, döyən, bıçaqlayan şagirdlərimiz var. Belə şagirdlərin sayı gündən-günə artır. Məktəblərdə bəzi şagirdlər özlərini kriminal aləmdəki kimi hesab edərək, aşağı sinif şagirdlərinə müxtəlif qaydalar tətbiq edirlər. Onları müxtəlif cəza növləri ilə cəzalandırırlar. Yuxarı sinif şagirdlərinin aşağı sinif şagirdlərinə şiddət tətbiq etməsi kimi faktlar mövcuddur. Bunun ən başlıca səbəbi ümumtəhsil məktəblərində təlim-tərbiyə işinin sistemli aparılmaması və ölkədə tərbiyə konsepsiyasının olmamasıdır. "Təhsil haqqında" Qanunda ümumtəhsil məktəblərinin vətəndaş və şəxsiyyət yetişdirmək kimi vəzifəsi əks olunsaydı, həmin kriteriyalar müəyyənləşməyib. Eyni zamanda cəmiyyətin özündə də müəyyən boşluqlar var. Televiziyalarda təlim-tərbiyə xarakterli proqramların çox az olması yeniyyətmələr arasında kriminal aləmə meyli artırır. Vəziyyətin ciddiliyini nəzərə alıb gec olmadan onun qarşısını almaq üçün maarifləndirmə işlərini artırmaq lazımdır. Məktəblərdə təlim-tərbiyə işini önə çıxarmaq vacibdir. Bütün bunlar olmadığı üçün sözügedən aləmə meyllilik artır. Hazırda ölkə üzrə belə tədbirlər yox səviyyəsindədir".

qalmasına ehtiyac yoxdur. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Konstitusiyaya Məhkəməsi, Ali Məhkəmə və digər bəzi nazirliklərin Bakıda yerləşməsinə ehtiyac varmı? Onların regionlara köçürülməsi ilə həmin ərazilərdə canlanma yarada, iqtisadi fürsətləri artır bilər.

Eyni zamanda universitetlərin regionlara köçürülməsi və ya yenilərinin açılması, müəssisələrin yaradılması, yeni ideyaların həyata keçirilməsi və yeni milyonluq şəhər konsepsiyası-

nın inkişaf etdirilməsi də vacibdir.

Yəni 10 milyonluq ölkədə cəmi 1 milyonluq şəhər - Bakı var, özü də əhalinin az qala 40%-i Bakıda yaşayır. Belə olmaz. Ona görə də bu problemin həlli üçün yeni bir proqram, məntiqi yanaşma və iqtisadi, sosial və mədəni fürsətlərin regionlara yayılması tələb olunur. Bu şəraitdə bu işi həyata keçirmək mümkündür".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycandan Avropa İttifaqına (Aİ) illik qaz ixracı həcmi 20 milyard kubmetrə çatdırmaq üçün 18,5 milyard ABŞ dolları tələb oluna bilər. Bu, "Fitch Group"-a aid olan "Fitch Solutions" (FS) şirkətinin ölkə üzrə hesabatında əksini tapıb.

Hesabatda bildirilir ki, Azərbaycanın 2022-ci ildə razılaşdırıldığı kimi, 2027-ci ilə qədər Aİ-yə təbii qaz ixracını ("Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində - red.) iki dəfə artırmaqla bəlli deyil: "Hədəflənmiş 20 milyard kubmetr illik ixrac həcminə çatmaq üçün Azərbaycanın boru kəməri infrastrukturunu genişləndirilməlidir - mövcud boru kəmərləri şəbəkəsinin lazımı həcmdə genişləndirilməsi 18,5 milyard ABŞ dollarına başa gələcək".

"Fitch Solutions"-un mütəxəssisləri hesab edir ki, Azərbaycan hökuməti və SOCAR Aİ-dən Net Sıfır siyasətinin investisiyaları ortamüddətli perspektivdə dəyərsizləşdirməyəcəyinə dair güclü təminat olmadan Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun kapitalından (ÜDM-in təxminən 70 faizinə bərabərdir) genişlənmə xərclərini ödəmək üçün istifadə etmək istəmir.

Bildirilir ki, Paris razılaşmalarının yeni karbohidrogen layihələrinə sərmayə qoyuluşu şərtlərinə görə, yaşıl hidrogenin nəqli üçün şərait yaranmasa, Azərbaycan boru kəməri infrastrukturunun genişləndirilməsini maliyyələşdirməyə kömək edəcək investorlar tapmaqda çətinlik çəkə bilər: "Hidrogen uyğunluğunu təmin etmək üçün boru kəmərinin genişləndirilməsi razılaşdırılarsa, Azərbaycan Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı və Avropa İnvestisiya Bankından, eləcə də digər maliyyə institutlarından maliyyə yardımı ala bilər".

Xatırladaq ki, 2020-ci il dekabrın 31-dən Cənub Qaz Dəhlizinin sonuncu segmenti olan Trans-Adriatik boru kəməri (TAP) vasitəsilə Avropaya Azərbaycan qazının nəqlinə başlanılıb. TAP-ın Yunanıstan ərazisindən keçən hissəsinin uzunluğu 551,5 km-dir. Kəmərin bu hissəsinə, həmçinin Kipoi və Serres yaxınlığında yerləşən 2 kompressor stansiyası daxildir. Kipoidəki birinci stansiya 10 milyard kubmetr qazın nəqli üçün inşa edilib və istismara verilib. Serresdəki stansiyanın tikilməsi isə kəmərin ötürücülük qabiliyyəti 20 milyard kubmetrə qədər çatdırılması üçün planlaşdırılır.

TAP boru kəmərinin Albaniyadan keçən hissəsinin uzunluğu quruda 215 km, Adriatik dənizinin Albaniya sektorunda isə 37 km-dir. TAP-ın Albaniya-Yunanıstan sərhədi yaxınlığındakı Bilişt kəndində bir ölçü stansiyası, Albaniyanın Fier bölgəsində, sahilə 400 metr aralıda isə bir kompressor stansiyası inşa olunub. Boru kəməri Fierdən 17 km şimal-qərbdə Adriatik sahilinə çatır.

Qeyd edək ki, **Prezident İlham Əliyev** bu ilin iyulunda 2-ci Şuşa Qlobal Media Foru-

Azərbaycana 19 milyard dolları kim verəcək?

İlham Şaban Avropa İttifaqına illik qaz ixracı həcmi artırmaq üçün lazım olan vəsaitdən danışdı

8 milyard dollar investisiya atılması ilə kifayət edir. Çünki genişləndirmə üçün əlavə boru kəmərinin tikintisinə ehtiyac yoxdur, sadəcə, daha çox qaz həcmərini vurmaq üçün kompressor stansiyalarının sayını artırmaq yeterlidir, çəkilən boruların diametri buna imkan verir. Belə görünür ki, "Fitch Solutions" Abşeron-2 layihəsinin işlənmə xərclərini də bura əlavə edib. Orada haradasa ildə 5-6 milyard kubmetr qazın hasilatı, sahilə yeni terminalın tikintisi, onun CQD ilə birləşdirilməsi üçün əlavə infrastrukturun yaradılmasına haradasa 10 milyard dollar investisiya tələb olunur".

Ekspert qeyd edir ki, Avropaya ildə 20 milyard kubmetr qaz vermək üçün hasilata da investisiya yatırılmalıdır: "Bu il Abşeron yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi üzrə kommersiya sazişi imzalanmadı. Bu saziş Azərbaycan hökuməti ilə səhmdarlar və alıcılar arasında imzalanmalıydı. Buna da Avropa Komissiyasının tələbləri imkan vermədi. Komissiya şirkətlər qarşısında tələb qoyub ki, uzunmüddətli sazişlər əsasında qaz alqı-satqısı həyata keçirməsinlər. Yəni səbəbdən SOCAR məcbur oldu 2024-cü ildə BOTAŞ-la müqavilə imzaladı. Azərbaycan ayrı-ayrı ölkələrlə müqavilələr əsasında ixrac həcmərini artırır. TAP-ın ötürücülük gücü 13 milyard kubmetrə qədər çatdırılıb. Qalan hissəni Türkiyədən Bolqarıstana gedən 3,5 milyard kubmetr gücündə kəmərlə ixrac edirik. Yeni ixrac diversifikasiya olunub. Bu, bizə imkan verir ki, CQD-ni genişləndirmədən hasil etdiyimiz qazı müqavilə imzalanmış ölkələrə çatdıraq".

İ.Şaban onu da bildirir ki, Azərbaycan Aİ-yə qaz ixracını 20 milyard kubmetrə çatdırmaq öhdəliyi götürməyib: "Məlum memorandumda da söhbət 2021-ci il səviyyəsindən 2 dəfə çox həcmdən gedir ki, bu da 16 milyard kubmetr deməkdir. Prezident Bakı Enerji Həftəsində də bunu vurğuladı və bildirdi ki, 2027-ci ilədək 16 milyard Avropaya çatdırılacaq. Avropa 20 milyard istəyirsə, zəhmətini çəkib maliyyələşdirməyə dəstək verəcək".

Q Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

munun açılış mərasimindəki çıxışında Avropanın maliyyə strukturlarının CQD-nin genişləndirilməsinə vəsait xərcləmək istəməməsinə sərt tənqid edərək, riyakarlığa son qoyulmasına çağırıb: "Bu gün Avropanın bizim qaza böyük ehtiyacı var. Mən nəyə görə dedim ki, gələn riyakarlığa son qoyaq?! Bir tərəfdən Avropa bizdən xahiş edir ki, hasilatı artırmaq və onu Avropaya nəql edək. Çünki onların buna ciddi ehtiyacı var. Digər tərəfdən, onlar bunu maliyyələşdirmirlər və bu, mənim avropalı həmkarlarımla müzakirələrimdə mövzudur".

Dövlət başçısı deyib ki, Avropa İnvestisiya Bankı da faydalı qazıntı yanacaq ilə bağlı layihələri maliyyələşdirməyi tamamilə dayandırıb: "Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı demək olar ki, bu sahəyə maliyyə ayırmır. Cənub Qaz Dəhlizi - bu, 3500 kilometr uzunluğunda olan inteqrasiya edilmiş boru kəməridir, tam həcmdə, 100 faiz həcmə işləyir. Bu gün Avropa ölkələrinin əlavə qaza böyük ehtiyacı var. Biz Sloveniyadan olan bir şirkətlə saziş imzaladıq və bu da Azərbaycanın doqquzuncu tərəfdaşıdır ki, bizim qazın istehlakçısı olacaqdır. Ancaq Avropanın maliyyə institutları bunu maliyyələşdirmir. Onlar istəyirlər ki, biz

Cənub Qaz Dəhlizini 16 milyard kubmetrdən 32 milyard kubmetrə qədər genişləndirək. Söhbət TANAP-dan gəlir və TAP-ı 10 milyarddan 20 milyard kubmetrə çatdıraraq. Biz oraya milyardlarla pul yatırımalıyıq".

Dövlət başçısı onu da əlavə edib ki, Cənub Qaz Dəhlizinə yatırdığımız sərmayənin hələ də tam mənfəətini götürməmişik: "Bizim neft-qaz sahəsindən əldə etdiyimiz gəlir hələ də bu borcun ödənilməsinə yönəlib. Onlar gözləyirlər ki, biz oraya milyardlarla vəsait yatırmaq və eyni zamanda, deyirlər ki, 10 ildən sonra Avropa İttifaqının qaza ehtiyacı yoxdur. Yəni biz ağılsız ki, onların ehtiyacı olmadığı qaza 10 milyardlarla vəsait qoyaq? Yəni sonra da deyək ki, bizim qazımız haradadır. Yəni mənim mesajım o oldu ki, gələn, bu oyuna son qoyaq, faydalı qazıntı yanacaq olmadan yaşamaq mümkün deyil".

Onu da vurğulamaq lazımdır ki, SOCAR-la yanaşı, Dövlət Neft Fondundan da CQD-yə böyük həcmdə yatırım həyata keçirilib. Prezidentin imzaladığı fərman və sərəncamlar əsasında Neft Fondu yeni yaradılan CQD QSC-nin səhmlərini alınmasına, həmçinin dövlət payının maliyyələşdirilməsinə 3,7 milyard dollar vəsait yatırır.

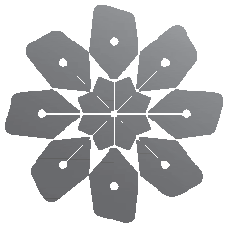
Auditor hesabatlarından aydın olur ki, 2022-ci ildə bu yatırımlardan fonda 118 milyon 150 min dollar, 2023-cü ildə isə 274 milyon 858 min dollar dividend daxil olub.

Hesablamalara əsasən, 2046-cı ilədək Cənub Qaz Dəhlizi layihəsindən təxminən 50 milyard ABŞ dolları gəlir əldə olunacaq. İlk hesablamalarda neftin bir barelinin qiyməti 60 ABŞ dolları təşkil etdiyi və Cənub Qaz Dəhlizinin bütün tərkib layihələri maksimum potensialını nümayiş etdirib tam həcmdə çalışdığı təqdirdə, 2021-2045-ci illər ərzində layihənin gəlirlərinin təxminən 40 milyard ABŞ dolları təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılırdı. Lakin 2022-ci ildən Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsi nəticəsində Avropa Rusiya qazından imtina etməyə başladı və neft-qaz qiymətləri kəskin bahalaşdı. Xüsusilə qaz qiymətləri min kubmetr 3 min dollar civarına qədər yüksəldi. 2023-cü ildə qiymətlər eyni sürətlə azalsa da, 300-400 dollar civarında sabitləşdi. Hazırda isə Avropada qaz qiymətləri 535 dollar təşkil edir. Bu bahalaşma CQD-yə yatırılan investisiyaların daha tez geri götürülməsinə şərait yaradır.

Xatırladaq ki, Azərbaycan qazının Avropaya çatdırılması üçün icra olunan Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin maliyyə-

ləşdirilməsində də Avropa strukturları həvəssiz iştirak edəblər. Buna görə də Azərbaycan investisiyaların müdüm hissəsini öz üzərinə götürüb. Belə görünür ki, Avropa İttifaqı indi də müxtəlif bəhanələrlə dəhlizin genişləndirilməsi xərclərini Azərbaycanın öz üzərinə qoymağa çalışır.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, CQD-nin genişləndirilməsi üçün 18,5 milyard dolların tələb olunması barədə məlumatı doğru hesab etmir: "Mən hesab edirəm ki, "Fitch Solutions"-un bilavasitə dəhlizin infrastrukturunun genişləndirilməsi üçün 18,5 milyard dollar tələb olunmasına dair məlumatı mötəbər deyil. Bu, böyük bir yanlışlıqdır. Çünki Cənub Qaz Dəhlizinin Azərbaycanın Türkiyənin içi də daxil olmaqla, Avropaya qədər qaz çatdırılan infrastrukturunu 13,5 milyard dollara başa gəlib. Bu infrastrukturla Türkiyəyə 16 milyard kubmetr, Avropaya 10 milyard kubmetrdən çox qaz nəql olunur. Onun gücünü iki dəfə artırmaq üçün Türkiyəyə qədər olan hissədə isə 2 nasos stansiyası tikilməlidir. Beləliklə, 9 nasos-kompressor stansiyası üçün ən bahalı qiymətlə hesabladıqda belə,

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Elmi araşdırmalar göstərir ki, plastik tullantılar düzgün idarə olunmadığından ətraf mühiti çirkləndirir, dəniz və okeanlarda iri plastik tullantısı adaları yaradır ki, bu da dəniz canlılarının, o cümlədən balıq populyasiyalarının zəhərlənməsinə və tələfinə səbəb olur. Digər tərəfdən, torpağın dərin qatlarına keçərək bitkilərin normal inkişafını ləngidir və məhsuldarlığın aşağı düşməsinə səbəb olur. Yandırıldığı halda isə atmosfərə yayılan zəhərli qaz tullantılarının həcmi artıraraq təbiətdə bərpası mümkün olmayan fəsadlar yaradır.

Statistikaya əsasən, dünyada hər il təxminən 4 trilyon polietilen torba istifadə olunur, hər bir dəqiqədə 1 milyon sellofan tullantı qutusuna atılır. Marketlərin böyükliyündən asılı olaraq gün ərzində 15-40 kq plastik torba alıcılar tərəfindən istehlak edilir.

Ekoloji problemlərin həllinə yönəldilmiş tədbirlərin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə Azərbaycanda bu il fevralın 15-dən etibarən, qalınlığı 15-20 mikron olan yüngülçəkili polietilen torbalar müştərilərə ödənişli qaydada və nəzarət-kassa aparatlarında ayrıca məhsul növü kimi təqdim edilir.

Bununla paralel, ərzaq məhsulları sellofan torbalar da öz keyfiyyətini itirir və tibbi baxımdan da bu, qəti qadağandır. Ticarət mərkəzlərində, marketlərdə istifadə olunan plastik torbalar torpaqda 80-90 il qalır, çürümək bilmir və olduqca böyük ziyan vurur. Ekologiyaya vurduğu zərəre görə onlardan gündəlik ticarətdə istifadə edilməsi tamamilə qadağan edilməlidir. Bu işin öhdəsindən gəlmək üçün mütləq dövlət səviyyəsində sellofan torbaların istehsalına qadağa qoyulmalıdır. Böyük cərimələr verilməlidir. Onun əvəzinə kağız torbalardan, müəyyən taxta məmulatlarından hazırlanmış qablaşdırıcı əşyalardan istifadə edil-

məsi məqsəduyğundur. Buna heç kim fikir vermir və kütləvi formada sellofandan istifadə olunur. Çünki həm ucuzdur, həm də yüngüldür. Hazırda onun istehsalı üçün də bir məhdudiyyət yoxdur. Ona görə də Azərbaycanda yeyinti məhsulları satılan bazarlarda polietilen torbalardan istifadə edilməsi geniş yayılıb. Sellofan torbalarda saxlanılan ərzaq məhsullarında müəyyən bakteriyaların əmələ gəlməsi, çürümə prosesi 1-in 1000-ə nisbətində daha çoxdur. Çürümə daha sürətli gedir.

Sellofan torbalardan istifadə və təbiətə hər il tonlarla zərərli tullantıların atılması çox ciddi problemdir. Onlardan istifadə dövlət səviyyəsində qadağan olunsa da hər hansı bir nəticə görünmür. Sovet dövründə bütün plastik su qabları, polietilen torbalar yığılırdı və onları qəbul məntəqələri vardı. Beləliklə, təbiətə tullanmırdı, indi isə artıq bu sərfəli deyil, çünki onların qəbulu üçün ödənilən vəsait baha başa gəlir. Bu səbəbdən də artıq qəbul məntəqələri yığıldırılıb. Yalnız yeni məhsul istehsalı aparılır və daha çox təbiətə tullantı axını yaranır. Bundan başqa, onların istifadəsi insan orqanizmi üçün də zərərli və qida məhsullarının ekoloji çirklənməsinə səbəb olur.

Ekologiya

ÜSAVAT
N 221 (8594) 6 dekabr 2024

Dövrümüzün sellofan torba bəlası -

Öldürmür, amma süründürür

Qadağa var, cərimə var, amma faydası...

İstifadə və istehlakın qadağan olunması nəzərdə tutulan polietilen qablaşdırma məhsullarının yerini tutan çoxçeşidli alternativlər mövcuddur. "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" Qanunda ediləcək dəyişikliklər, 15 mikrona qədər olan polietilen torbaların, habelə birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qabların - çubuq, çəngəl, bıçaq, boşqab və stəkanların idxalı, istehlakçıya satılması və verilməsi ilə bağlı məhdudiyyətləri nəzərdə tutur. Bunun səbəbi bəzi amillərlə izah oluna bilər. 15 mikrona qədər olan polietilen torbalar və birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qablar təkrar emala yararlı deyil. Eyni zamanda bu torbalar çox yüngül çəkili olduğundan su hövzələrinə, kanalizasiya borularına ilişib qa-

lır. Bundan əlavə, onlar torpaq qatında çürümədən qalıb kiçik mikrohissəciklərə parçalanır, bitkilərə, kənd təsərrüfatı məhsullarına, dolayısıyla insan orqanizminə zərər vurur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, plastik qablarında saxlanılan qidalar zəhərli maddələrlə qarışaraq orqanizmə ötürülür və bununla da insan sağlamlığına zərər vurur.

Ekspertlər tövsiyə edir ki, həm özümüzün, həm də təbiətin qeydinə qalaraq, polietilen torbalar əvəzinə parça (eko çantalar), kağız torbalar və həsir çantalarından istifadə edək. Birdəfəlik plastik qabları isə kağız, şüşə, metal alternativləri ilə əvəz edə bilərik.

Statistik məlumatlara görə, hazırda dünyada hər dəqiqədə 1 milyon polietilen torba zibil qutusuna atılır. Hətta bə-

zi hallarda həmin torbalar hərə və necə gəldi, atılır. Çoxları isə bunun ətraf mühitə vurduğu ziyanın fərqində deyil. Belə ki, ekoloqların araşdırmalarına görə, polietilenin çürüməsi torpaqda 800 ilə, dənizdə isə 400 ilə başa gəlir. Bütövlükdə isə polietilen torbaların qalıqlarının təbiətdə tamamilə yox olması üçün ən azı min il lazım gəlir. Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, okean sularında hərəkət edən gəmilərdən ildə 4 milyon kiloqrama qədər polietilen torba dənizə atılır. Bunlar da dənizin dibinə çökərək su mənbələrinin çirklənməsinə səbəb olmaqla yanaşı, canlı aləmin tədricən məhvinə gətirib çıxarır.

Ölkəmizdə də polietilen torbaların istifadəsinin azaldılması ilə bağlı bir neçə il əvvəl qərar verilib. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər

Kabineti polietilenlərin ətraf mühitə mənfi təsirlərini azaltmaq məqsədilə 2021-ci il fevralın 2-də mağaza kassalarında məhsulların yığılması üçün nəzərdə tutulan, ölçüsü 15-50 mikron olan polietilen torbalar, ayrıca məhsul növü kimi pulla satışı ilə bağlı qərar qəbul edib. Daha sonra isə ölkəmizdəki iri ticarət şəbəkələrində və marketlərdə polietilen torbaların pulla satışına başlanılıb. Hazırda bu torbaların qiyməti ölçüsünə görə 3-5 qəpik arasında dəyişir. Ekoloji təmiz xüsusi torbalar isə daha yüksək qiymətə təklif edilir.

Hökumətin qərarına əsasən, ölkəmizin irili-xırda ticarət şəbəkələrində satılan polietilen torbalar ayrıca məhsul növü kimi kassa çekində öz əksini tapmalıdır. Buna əməl etməyən ticarət obyektlərini isə 6 min manat qədər cərimə gözləyir. Müşahidələr göstərir ki, hazırda marketlərdə bu qaydaya riayət edilsə də, bir çox təsərrüfat mağazalarında, geyim dükanlarında və digər ticarət mərkəzlərində polietilen paketlərin kütləvi, özü də heç bir ödəniş həyata keçirilmədən istifadəsi davam edir. Ötən 6 ay ərzində ölkəmizdə polietilen torbaların istifadəsi bir qədər azalsa da, ətraf mühitin bu cür zərərli tullantılardan xilasla ilə bağlı görülən işləri qənaətbəxş hesab etmək qətiyyəni mümkün deyil.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Nəbatat Bağına giriş necəyədir?

Mərkəzi Nəbatat Bağının təmiri zamanı ərazidə yerləşən 30-dan çox avtomobil təmiri boksları, bir neçə ictimai-iaşə obyekti və müxtəlif təyinatlı qanunsuz tikililər sökülüb.

Bu barədə bağdakı işlərlə tanış olan media nümayəndələrinə məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, bunun nəticəsində Mərkəzi Nəbatat Bağının ərazisi 39 hektardan 45 hektara çatdırılıb.

Məlumatla görə, bağda giriş kompleksi yaradılıb, müasir tələblərə, tikinti normalarına cavab verən yeni oranjereyalar, fəvvarə inşa edilib, mövcud oranjereya-

lar əsaslı təmir edilib. Burada xarici ölkələrdən gətirilmiş xüsusi şəraitdə bəslənən müxtəlif növdə nadir dekorativ ağaclar, kol və güllər əkilib. Bağın ərazisində bitkilərin yetişdirilməsi məqsədilə 3 bloklu istixana, göl kompleksi və baxış meydançası inşa edilib.

Bağın ərazisində dördmərtəbəli yeni inzibati bina inşa edilib, aypara formalı ikimərtəbəli qədim inzibati binada isə əsaslı təmir-bərpa işləri aparılıb. Nəbatat Bağında piyadalar üçün 650 metr uzunluğunda müasir körpü tikilib və lift quraşdırılıb. Bağın ərazisində

iki restoran fəaliyyət göstərəcək.

Həmçinin bağda labirint formalı yaşıllıq zonası ilə yanaşı, uşaq-əyləncə meydançası, avtomobillər üçün parklanma yeri də yaradılıb. Köhnə giriş zonası öz tarixi üslubunda təmir edilib.

Yeraltı su anbarları, nasosxanalar və qazanxanalar inşa edilib. Ərazi boyu hasar yenidən qurulub, piyada yolları salınıb, müasir oturmaqalar, işıqlandırma, yanğından mühafizə və videomüşahidə sistemləri quraşdırılıb, ümumi sahəsi 26 hektar olan yaşıllıqların suvarma sistemləri yenilənib.

Məlumat üçün bildirek ki, Azərbaycan florasında mövcud olan bitki növlərinin və genofondunun qorunması məqsədilə 1934-cü il

də yaradılan Mərkəzi Nəbatat Bağı elmi-tədqiqat müəssisəsi olaraq fəaliyyət göstərib.

Qeyd olunub ki, giriş qiymətləri hələ ki 2 manatdır və bu məbləğ 2013-cü ildə qəbul edilən qərara əsasən müəyyənənşib.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 221 (8594) 6 dekabr 2024

Bu şəxslərə alma yemək olmaz

Alma demək olar ki, hər bir mağazada tapıla bilən ən məşhur və faydalı meyvələrdən biridir. Tərkibindəki yüksək qida maddələrinə görə onu hətta "meyvələrin şahı" da adlandırırlar.

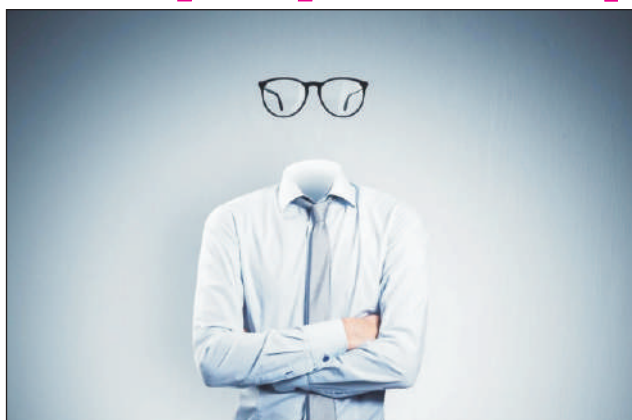
Almanın bütün faydalarına baxmayaraq, bəzi insanlar sağlamlıqlarına zərər verməmək üçün istehlakdan qaçmalı və ya minimuma endirməlidirlər.

Birincisi, alma komponentlərinə fərdi dözümsüzlüyü olan insanlara onları yeməkdən çəkinmələri tövsiyə olunur. Bu, meyvələrə allergik reaksiyalar kimi özünü göstərə bilər. İkincisi, alma mədə, bağırsaq və sidik yollarının selikli qişalarına mənfi təsir göstərən bir çox turşu ehtiva edir. Odur ki, mədəsinin turşuluğu yüksək olan insanlar almada uzaq durmalı və ya ölçülü şəkildə yeməlidirlər.

Çiy almanın eks göstərici olduğu müəyyən xəstəliklər var. Bunlara qastrit, mədə xorası, bağırsaq pozğunluqları, pankreatit, kolit və mədə-bağırsaq traktının digər xəstəlikləri, xüsusən də kəskin mərhələdə daxildir. Diaqnozun bilinmədiyi halda sidik-cinsiyyət sistemi pozğunluğu olan insanlarda da alma problem yarada bilər.

Bundan əlavə, əhəmiyyətli diş problemləriniz varsa, alma yemək zərərli ola bilər, çünki almanın tərkibindəki turşular diş minasını məhv edə və çürüklərin yaranmasına kömək edə bilər. Şəkərli diabetiniz varsa, qan şəkəri səviyyələrində sıçrayışlara səbəb olmaq üçün şəkərsiz alma növlərini seçməlisiniz. Əsəb pozğunluğuna həssas olan insanlara turşunun yüksək konsentrasiyası səbəbindən vəziyyəti pisləşdirən almanın istehlakını məhdudlaşdırmaq tövsiyə olunur.

Çinli alimlər insanı görünməz etməyin yolunu tapıblar

Çinli alimlər insanı görünməz etməyin yolunu tapıblar. Elm adamları bununla bağlı "China Science Daily" jurnalında məqalə dərc ediblər. Bildirilir ki, Çinin Elektron Elm və Texnologiya Universitetinin tədqiqatçıları qrupu işıqlandırma şəraitindən asılı olaraq molekulyar səviyyədə rəngini dəyişə bilən unikal material hazırlayıb. Onların sözlərinə görə, kamuflyaj sahəsində əsl inqilaba çevriləcək bu kəşf insanlara buqələmun kimi ətraf mühitə asanlıqla qarışmağa imkan verəcək. "Bu texnologiya hərbi və memarlıq da daxil olmaqla müxtəlif sahələrdə böyük potensiala malikdir. Bizim layihəmiz potensial olaraq insanı görünməz edə bilər", - deyər tədqiqatçı Van Donsenq bildirib.

Elm adamları vurğulayıblar ki, rəng dəyişikliyi-nin sirri müəyyən dalğa uzunluğunda işığın təsiri altında strukturunu dəyişən molekulyar birləşmədədir. Bunun sayəsində material ətraf mühitə təbii uyğunlaşmış görünür. Alimlər bu prosesi "özünü-adaptiv fotokromizm" adlandırırlar.

Qeyd edək ki, təbiətdə buqələmun və səkkizayaq kimi bəzi heyvanlar belə qabiliyyətlərə malikdir. Çinli alimlər bu texnologiyanın təkmilləşdirilməsi üzərində işləməyə davam edirlər və yaxın gələcəkdə aktiv kamuflyaj funksiyalı materialların ilk prototiplərini təqdim etməyi planlaşdırırlar.

Həkim qaynar yeməklərin ölümcül təhlükəsi barədə xəbərdarlıq etdi

"İsti içkilər, şorbalar, ələcə də acılı yeməklər mədə və qida borusu xərçənginə səbəb ola bilər". Bu barədə rusiyalı həkim-onkoloq, kimyaterapevt Maqomed Sulima-

nov xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, belə qidalar selikli qişaların xroniki travmasına səbəb olur. "Qida borusu və ya mədə xərçənginin risk faktorlarından biri isti

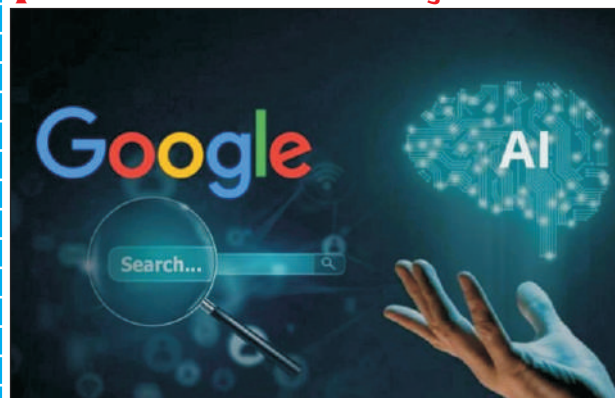
içkilər, şorbalar, acılı, duzlu qidaların qəbulu nəticəsində bu orqanların selikli qişasının xroniki travmasıdır. Xroniki travma xroniki iltihablanmaya səbəb olur, bu da öz növbəsində bədxassəli şişin inkişafı riskini daşıyır", - deyər həkim vurğulayıb.

Onkoloq bunu istisna etmək üçün sağlam həyat tərzinə riayət etməyi məsləhət görüb. "Bunun üçün isti və acılı yeməklərdən tamamilə imtina etmək lazım deyil. Lakin yeməyə daha az istiot əlavə etmək və onun bir qədər soyumasını gözləmək lazımdır", - deyər Sulimanov sözlərini yekunlaşdırıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Marilyn Monroe'nun altı ayaq barmağı var idi.
- * Pişiklər 100, itlər isə 10 dəyişik səs çıxarda bilər.
- * Donald Duck cizgi filmləri Finlandiyada qadağan edilmişdir. Səbəbi isə qəhrəmanların don geyinməsidir.
- * Şokoladın itləri öldürdüyü məlumatı doğrudur. Bu, onların ürəyinə və sinir sisteminə zərər verir. Yarım kilo qədər şokolad kiçik bir iti öldürə bilər.
- * Dünyada insan başına düşən qarışqa sayı 1 milyondur.
- * Hər gün doğulan uşaqların orta hesabla 12 faizi səhv ana-ataya aparılır.
- * Atlar bir ay qədər ayaq üstə qala bilər.
- * Hər bir insanın dilinin izi də barmaq izi kimi fərqlidir.
- * Dünyanın ən böyük heyvanı mavi balındır. Eyni zamanda heyvanlar aləminin ən sürətli böyüyən heyvanıdır. Kilosu 22 ayda 26 tona qədər çata bilər.
- * Bir inək həyatı boyunca təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.

"Google" güclü maliyyə problemləri ilə üzləşə bilər

Süni intellektin (Sİ) inkişafı, marketpleyslərdən istifadənin artması və "Google"-un təqdim etdiyi axtarış məlumatlarının keyfiyyətinin pisləşməsi səbəbindən "Google" axtarışının populyarlığı sürətlə azalır. Bu barədə "The Wall Street Journal"-a istinadən xəbər verir. məlumat verir.

Bu tendensiyalar "Google"-un axtarış trafikinin azalmasına və şirkətin "ifrat gəlirdən" məhrum olmasına gətirib çıxara bilər. "eMarketer"-in proqnozlarına görə, 2025-ci ildə "Google"-un ABŞ axtarış reklamı bazarındakı payı izləmənin başlanğıcından bəri ilk dəfə 50%-dən aşağı düşəcək.

Hazırda gənc nəsil məlumat toplamaq üçün digər platformalardan, xüsusilə Sİ-dən istifadə etməyə üstünlük verir. Məsələn, "OpenAI" korporasiyası "ChatGPT"-yə internet axtarış funksiyasını əlavə edib. Amazon şirkəti reklamverenlərdən milyardlarla dollar qazanır, çünki istifadəçilər məhsul seçərkən "Google" axtarışından yan keçərək birbaşa marketpleysə gedirlər. Reklam platforması "Skai"-in məlumatlarına görə, "Google"-da reklama klikləmələrin sayı ötən illə müqayisədə 8% azalıb. Sİ vasitəsilə yaradılan kontentin yayılması səbəbindən axtarış nəticələrinin keyfiyyətinin aşağı düşməsi də "Google"-un populyarlığına təhlükə yaradır.

B12 vitamini çatışmasa, oqranizmdə nə olar?

B12 vitamini çatışmazlığının simptomları gündəlik həyatı çətinləşdirir. Gün ərzində enerjili hiss etməyin yolu B12 vitamini anbarınızı doldurmaqdır. Tədqiqatlar göstərir ki, heyvan mənşəli qidalar bitki mənşəli qidalardan daha çox B12 vitamini ehtiva edir. Bunun üçün bu vitaminlə bol olan qidalar qəbul etməlisiniz.

Ən çox rast gəlinən sağlamlıq problemlərindən biri olan B12 vitamini çatışmazlığı halında gündəlik həyatı çox çətinləşdirir. Gün ərzində hiss edilən halsızlıq, yorğunluq və yuxusuzluq kimi şikayətlərin əksəriyyətinin kökündə vitamin B12 çatışmazlığı dayanır. B12 vitamini çatışmazlığının qarşısını almaq üçün B12 vitamini ilə zəngin qidalar-dan istifadə etmək lazımdır.

Güclü zülal qaynağı olan yumurta B12 ilə çox zəngindir. Araşdırmalar göstərib ki, gündəlik istehlak edilən 1-2 yumurta B12 ehtiyacını ödəyəcək. Yumurta həm də hamiləlik zamanı yaranan şəkər dalğalanmalarının qarşısını alır.

Süd, pendir və qatıq kimi ağartı məhsulları bədənə ehtiyac duyduğu bir çox qidaları təmin edir və həmçinin B12 vitamini çatışmazlığını aradan qaldırır.

Somon və sardina kimi qida maddələri ilə zəngin balıqlarda bol miqdarda B12 vitamini var. Bəzi tədqiqatlar göstərir ki, dəniz yosunu B12 ilə zəngindir, lakin mütəxəssislər dəniz yosunu istehlakının təhlükəsizliyindən narahatdırlar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500